

راهنمای موزه
آستان قدس رضوی

خریداری گمبته خرید منابع
(غیر خطی)
۱۳۸۴ قفسی

اسکن شد

راهنمای موزه

آستان قدس رضوی

بکمال احترام به کتبه لود می شود
استاد زنده خان
طهران ۱۳۸۴ قفسی ۵۰

۱۳۸۴ قفسی ۹

اعلیٰ حضرت همایون محمد رضا شاہ پهلوی شاهنشاه ایران
تولیت عظمای آستان قدس رضوی

با علاقه خاصی که اعلی حضرت همایون شاهنشاهی
به تجلیل دستگاه آستان قدس رضوی علیه السلام و اصلاح
امور این دربار ولایتمدار دارند جای بسی خوشوقتی است
که یکی از لوازم موزه آستانه مقدسه یعنی راهنمایی متضمن
توضیحات و اطلاعات کافی در باره نفایسی که در منظره
عموم قرار داده شده است بقلم آقای سید حبیب الله صمدی
موزه دار دانشمند موزه ایران باستان تنظیم و اینک از ملاحظه
خوانندگان محترم میگذرد. امید است که مقبول نظر ارباب
دانش افتد.

علمی معتمدی

نایب التولیه آستان قدس رضوی

(بنام خداوند بخشنده مهربان)

السُّلْطَانُ أَبُو الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا (ع)

از نخستین روزیکه مقامات آستانقدس رضوی ب فکر ایجاد موزه ای نوین جهت اشیاء نفیس اقتادند قرار بود مقدمات تهیه و تدوین راهنمایی نیز طبق اصول فنی فراهم گردد لیکن انجام این مهم که از لوازم اولیه موزه بشمار میرفت تا این اواخر عملی نگردید و اینکه برای نگارنده موجب کمال خوشوقتی است که به تشویق و راهنمایی جناب آقای علی معتمدی نایب التولیه آستانقدس رضوی و با وسایلی که از طرف ادارات کتابخانه و موزه و آقای آریا عکاس مخصوص آستانقدس در دسترس اینجانب قرار داده شد موفق بانجام این خدمت گردید و افتخار تنظیم و راهنمایی مناسب با اموال و اشیاء نفیس نصیب گردید . ضمناً از نظر اهمیت موضوع باید این نکته گفته شود که بعضی از اشیاء نفیس موزه آستانقدس در خور این است که یک یا چند مجلد در اطراف آن نشر یابد لیکن از آنجا که روش موزه های جهان بر این است که همواره در تنظیم راهنما باختصار پردازند نویسنده نیز از این اصل پیروی نموده در مقابل بر تعداد کلیشه های جالب اشیاء افزود .

سید حبیب الله صمدی

موزه دار موزه ایران باستان

مشاهده موزه‌ها نه تنها برای مشاهده کنندگان یک سرگرمی مفید روحی است بلکه از آنها جهت شناسائی مدارج تمدنی یک قوم نیز استفاده میکنند و چون اغلب برای ناظرین یک حال تنبه و عبرت از دیدن آثار گرانبهای گذشتگان روی میدهد بدین جهت تنی چند از دانشمندان متخصص در امور موزه داری اخیراً باین فکر افتادند که برای حفظ و بقای صلح جهانی باید از وجود موزه‌ها استفاده نمود. این دانشمندان حتی برآن شده‌اند تا بنیان موزه‌ای بزرگ از تمدن بین‌المللی و جهانی را بریزند باشد که برای حفظ وصیای آثار نفیس و منحصر بفرد هر قوم و ملتی هم که شده، حس نفرت و انزجار از کشتار و ویرانی در اشخاص شدت یابد چون بدین ترتیب هم که شده شاید از جنگهای خانمانسوز جلوگیری بعمل آید زیرا کمتر کسی است که موزه‌ای را ببیند و بفکر تحولات و تغییرات چندین هزار ساله کشور سازنده آن اشیاء نیفتد.

روشهای جدید موزه داری بر این اساس قرار دارد که حتی الامکان تأثیر عمیق‌تری در تفکرات بینندگان بنماید. میگویند همه کس قادر بخواندن نیست ولی همه میتوانند ببینند و از مشاهدات خود برخوردار گردند؛ بنابراین بیشتر اشخاصی که در کشور ما تاریخ نخوانده‌اند و از تحولات متوالی و تغییرات پیاپی که در این سرزمین روی داده و بالنتیجه گاهی باعث پیشرفت تمدن و زمانی موجب انحطاط و سقوط بوده است بیخبرند، میتوانند از تماشای موزه بهره‌فروان ببرند. اینجا است که یک موزه‌دار قابل با اطلاعات دقیقی که دارد میتواند سهولت با تنظیم آثار یک موزه از مصنوعات و یادگارهای دورانهای بسیار قدیم گرفته تا آثار مربوط بزمان حاضر با توجه و تحقیق در حوادث تاریخی آثار تمدنی هر دوره را برای استفاده بیننده دقیقاً بمعرض نمایش بگذارد.

معمولاً تصور میکنند آرایش و تنظیم موزه کاری بس آسان میباشد لیکن مهارت و تخصص متصدی موزه در این است که تدبیری بیندیشد تا در مدتی کم که بیننده آثار موزه را تحت بررسی قرار میدهد حداکثر استفاده را بنماید.

اعلیٰ حضرت ہمایون شاہنشاہ ہنگام باز دید موزہ آستان قدس

با این حساب که گردش یکدور موزه نه تنها موجب ملال و خستگی او نشود بلکه از هر حیث بدیدن و فرا گرفتن که منظور و هدف اصلی است از خود ذوق و شوق هم نشان دهد .

با این تفصیل میتوان پی برد که مشکلات کار موزه دار زیاد است ، وی ناگزیر است برای حصول این نتایج بوسایلی از قبیل برچسب ، نور ، رنگ آمیزی ، قفسه بندی و طرز چیدن اشیاء متوسل گردد .

تفصیل هریک از این روشها و ابتکاراتی که جزء فن موزه داران جدید است از حوصله مقال ما خارج است فقط برای مثال یاد آور میشویم که صداها اثرات بر « برچسپ » تنها مترتب است . لابد خوانندگان تعجب خواهند کرد برچسپی که ساده ترین وسیله برای وصف و معرفی یک شیئی میباشد چگونه ممکن است برای آن خصوصیتی در نظر گرفت ؟ اما نکته جالب در همین است که یک موزه دار باید ببیند نخست چه مشخصاتی در برچسپ قید گردد ؟ چگونه باید آنرا قرارداد که مورد توجه واقع شده طرف را راغب کند که متن آنرا تماماً بخواند یا اندازه آن چقدر باشد ؟ چه تناسبی با اصل شیئی داشته باشد تا جنبه زیبا شناسی آن محفوظ بماند ؟ چه باید کرد که یک برچسپ جامع تمام نکات مربوط بخواص شیئی بوده و در عین حال مطلب آن زیاد نباشد و موجبات ملال بیننده را فراهم نکند ؟ پاسخ تمام این پرسشها بر میگردد باطلاعات جامعیکه یک نفر موزه دار باید دارا باشد .

اینک با ذکر این مقدمه که برای روشن شدن ذهن خوانندگان کمال ضرورت را داشت باصل موضوع میپردازیم :

موزه آستان قدس رضوی از تأسیساتی است که از حیث مشخصات مذکور و اختصاصات دیگری که ذکر آنها در این مختصر مقدور نیست . اگر در قاره آسیا بی مانند نباشد جزء موزه های درجه اول خاور میانه بشمار میرود و ما در جای خود از اهمیت آن سخن خواهیم گفت .

فکر ایجاد ساختمانی مخصوص جهت موزه آستان قدس رضوی بر حسب امر اعلیحضرت شاهنشاه فقید که توجه خاص باحیای آثار باستان و صنایع ملی ایران داشتند صورت عمل به خود گرفت و در دوره نیابت تولیت آقای پاکروان نقشه آن وسیله آقای آندره گدار^۱ مدیر کل فنی سابق باستان شناسی ترسیم گردید .

بعد از ظهر روز یکشنبه ۱۴ آذر ۱۳۱۶ مراسم نصب نخستین سنگ بنا با تشریفاتی خاص در محل معمول گردید و متن نوشته این سنگ بدین قرار بوده است :

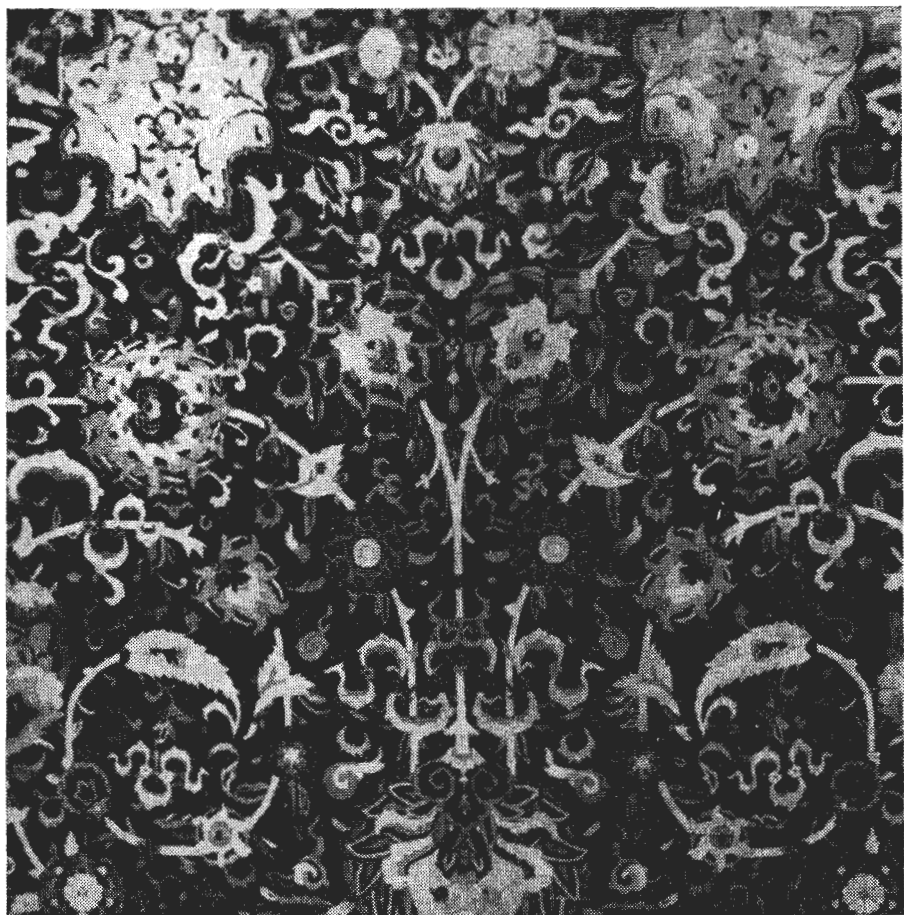
آرایش داخلی یکی از تالارهای موزه آستانقدس رضوی

وضع اشیاء قبل از ساختن خان فعلی

مقدمه^۱ باید دانست که در تاریخ تمدن و ادبیات ایران، خراسان همواره مرکز مهمی برای نهضت های ملی محسوب میشده نفوذ و پیشرفتهای هنری و صنعتی آن در سراسر کشور و کشورهای مجاور محسوس بوده است. در دوره های مختلف تاریخ صنایع ملی این استان مقام و منزلت ارجمندی داشته بخصوص از زمان ساسانیان تا پایان دوره تیموری در تشکیل ذوق ایران خراسان بی تأثیر نبوده است. بهمین جهت در صنایع اسلامی واضح و مخترع خط کوفی تزئینی خراسانیان بوده اند.

سبک ظروف مشهور بگیری که از نیشابور بدست آمده است در اقصی بلاد کشور و حتی تاشکند و سمرقند (ترکستان) و سمره (عراق عرب) مورد تقلید قرار گرفته است. بروزگار صفویان شهریاران میهن پرست این سلسله همیشه سبک معماران و بافندگان و نقاشان مکتب خراسان را پیروی نموده و در صدد تکمیل آن برآمده اند. بهمین جهت از عصر صفویه بخصوص مشهد از نظر مرکزیت و جنبه مذهبی پیوسته هسته صنایع خراسان بوده است. متأسفانه موقعیت جغرافیائی آن موجب شده است که همواره در معرض تاخت و تاز اقوام مهاجم بوده زمانی در فتنه غز و گاهی در حمله مغول و تیمور و وقتی در هجوم های ازبکان لطمات و مصائب زیادی بمردم این دیار وارد شده است. بالنتیجه آثار نفیس خزانه آستان قدس رضوی که توسط سلاطین و شیعیان پاک نهاد هدیه شده است در این حملات مصون نمانده بلکه مورد هدم و غارت قرار گرفته است چنانکه کافی است گفته شود عبدالمؤمن خان پسر عبدالله خان ازبک ضمن قتل عام و غارتی که در مشهد راه انداخته قطعه الماسی بدرشتی یک تخم مرغ از نفایس آستان قدس ربود^۱.

۱ - این قطعه الماس باستناد گفته صاحب عالم آراء عباسی توشط قلب الدین شاه دکن بآستانه حضرت رضا (ع) تقدیم شده بود. در زمان شاه عباس کبیر که دست مهاجمین را از قتل و غارت کوتاه کرد همین قطعه الماس ضمن تحف و هدایای بی نظیر دیگری مجدداً توسط شاهزاده گان ازبک بدربار شاه عباس تقدیم گردید. شهریار صفوی نظر به نفاست قطعه الماس مزبور و مشکلاتیکه در امر نگهداری آن مترتب بود بنا به فتوای مقامات روحانی عصر آن را دستور داد در خارج بحداکثر قیمت ممکنه فروخته و از بهای آن املاک (بقیه پاورقی در صفحه ۱۱)

قالی ابریشمی گلابتون دار مشهور به شاه عباسی .

اسرای داخلی نیز گاه و بیگاه دست بچپاول این اشیاء زده اند چنانکه نادر میرزا و نصرالله میرزا افشار از زر و سیم گرد شده در این استان هزینه ارتش خود را چندی درمشهد تأمین نموده وحتی مینویسد نادر میرزا از طلاهای گنبد ودولنگه درهای جواهر نشان چشم نبوشید ودستور داد یک قالی نفیس زر بفت را بسوزانند تا بتواند از مقدار قلیل طلای آن برخوردار شود.

درسال هزار و دویست و شصت و سه محمد حسن خان سالار فرزند آصف الدوله تمام قندیل ها و چراغها و ابزار زرین را ذوب نمود و از زر وسیم حاصله بنام خود در خراسان سکه زد.

باتمام این احوال مقادیر زیادی اشیاء نفیس تا قبل از بنیان موزه در خزانه درون صندوقهایی قرار داده شده پارچه های زر بفت گرانبها با وضعی نامتناسب تا گردیده بود و برای نشان دادن آنها بزرگترین محترم آنها را باز کرده سپس دوباره درون صندوقها میگذاشتند. در قفسه های اطراف خزانه که هم امروز نیز وجود دارد اشیاء بی اهمیت را چیده بودند. قالیهای پرقیمت بافت لاهور محصول زحمت بافندگان ایرانی که بنا بدعوت همایون پادشاه هندوستان از تبریز و کاشان و جوشقان و خراسان به هندوستان رفته بودند وضع خوبی نداشت و ما در اینجا از نظراهمیت موضوع به تفصیل بیشتری میپردازیم:

(نقل از صفحه ۹)

و مستغلات زیادی در خراسان خریداری نمایند سپس جملگی را وقف برآستان حضرت ثامن الائمه علیه السلام نمود (بعید نیست که قطعه الماس کوه نور یا دریای نور همین نباشد). دانشمند معظم جناب آقای مؤید ثابتی میفرمودند وقفنامه این مستغلات که بمهر شاه عباس کبیر مزین بوده است تا همین اواخر در بایگانی کتابخانه آستانقدس رضوی (ع) موجود بوده ومعظم له تصمیم داشته اند در جشن هزاره شاعر ملی ایران حکیم ابوالقاسم فردوسی عین این وقفنامه را ضمن کتاب جامع مفیدی راجع بآستانه حضرت رضا (ع) نشر دهند اما متأسفانه بدین کار مفید توفیق نیافته اند.

۱ - نصیرالدین محمد همایون پادشاه هندنگامیکه بواسطه اختلافات داخلی بدربارشاه طهماسب صفوی پناهنده شد (۹۵۱) موردعنایت خاص شاه طهماسب قرار گرفت. بفرموده شاه صفوی از وی پذیرائی گرم وباشکوهی بعمل آمد که در تاریخ بی سابقه است. همایون ضمن گردش در بلاد تبریز واردبیل وشهرستانهای دیگر بزیارت آستانه حضرت رضا (ع) نیز توفیق یافت. در طی سفر همه جامراد میرزا فرزند شاه طهماسب بهمراه ده هزار تن قزلباش مأمور مهمانداری سلطان هند بودند. همایون شاه در مراجعت تعدادی از استادان هنرمند ایرانی را برای احیاء صنایع ایران در هندوستان از شاه طهماسب خواست. این هنرمندان که از میان رشته های مختلف صنعت انتخاب شده بودند بعداً در هند مکتب مخصوص ایران و هند را بوجود آوردند که از همه مهمتر صنایع قالی بافی ونقاشی ومینیاتور در آن شهرتی بسزادارد.

قالی زربفت ساخت سال ۱۰۰۰ هجری

این قالیه‌های نفیس که روی آن كرك و تار و پود آن از ابریشم بافته شده است (بنابر تحقیقاتی که جناب آقای مؤید ثابتي بعمل آورده‌اند كرك این قالیه‌ها از بز معروف تبتی است.) شامل یازده قطعه است که یکی از آنها بشرحی که بعداً خواهد آمد. پس از تعمیر بنمایش گذارده شده و بقیه هم اکنون در خزانه نگهداری میشود و بطور خلاصه مشخصات آنها بقرار ذیل است :

شماره دفتر اموال	مختصات	دراز و پهنا به متر
۱	قالیچه سجاده‌ای که جزئی مرمت شده چهار فصل	۴۰ / ۱ / ۱۱
۱۹۴	قالی زمینه لاک‌ی بند رومی مزین بگل و شاخه	۶۰ / ۴ / ۸۵
۱۴۵	دارای هفت ترنج بزرگ گل و بوته دار	۶۰ / ۵ / ۵۵
۱۴۶	بدون حاشیه	۳۰ / ۵ / —
۱۴۷	گل و برگ دار	۴۱ / ۳ / —
۱۴۸	» » »	۱۰ / ۴ / ۵۴
۱۵۰	زمینه لاک‌ی بند رومی که حاشیه آن از خودش نیست	۸۵ / ۳ / —
۱۵۱	قالی زمینه سرمه‌ای گل درهم افشان	
	دارای هفت حاشیه	۳۰ / ۶ / ۲۸
۱۵۲	قالی زمینه لاک‌ی گل و بوته دار دارای سه حاشیه	۵۵ / ۵ / ۰۵
۱۵۳	قالی زمینه لاک‌ی بند رومی گل و بوته‌ای	
	درشت بایک حاشیه عریض	۹۵ / ۷ / ۷۵
۱۹۴	قالی زمینه لاک‌ی بند رومی با سه حاشیه که حاشیه اول آن زمینه سفید است	۵۵ / ۵ / ۱۰

این قالی‌ها بنابر آنچه نقل شد در جهان صنعتی بنام قالیه‌های ایران و هند معروف بوده و هر کدام دردنیای منحصر بفرد میباشد و چون توسط شاه عباس کبیر بیشتر هدیه شده‌است معروف بشاه عباسی است. در این قالیه‌ها بطوریکه حساب شده است در هردسی متر مربع متجاوز از یازده هزار گره خورده است.

متأسفانه بطوریکه اشاره شده‌ای از این قالیه‌ها بمرور زمان قطعه قطعه شده و آنها را در بقچه هائی نگهداشته‌اند.

امروز این قالیه‌های نفیس و از آن جمله قالی بزرگ بافت خراسان که زمان شاه طهماسب تهیه شده است علاوه بر یک آستر که پشت آن بادقت بافته شده

جانمازی ماهوت که روی آن قلابدوزی شده

برای محافظت بیشتر پارچه دیگری جهت نگهداری آن بر روی دیوار گسترده شده است بدین کیفیت که قالی مزبور بحال طبیعی آویخته شده است و با دیوار تماسی ندارد و بهمین نحوه قالیهای کوچک نفیس موزه آستانقدس مانند قالیچه همایون و قالیچه چهار فصل با داشتن آستر مناسب هر کدام روی تخته های سه لائی و زیر قاب چوب گردوئی بسیار عالی خود نمائی مینماید .

اهمیت موزه آستانقدس

اگرچه با شرحیکه گذشت مقداری از نفایس آستانقدس رضوی مورد غارت قرار گرفته با این حال اشیاء موجود از نظر ساخت و جنبه صنعتی بهترین معرف ارزش تاریخی آن میباشد بخصوص که تعداد زیادی از اشیاء محل و سال ساخت و نام سازنده را دربردارد بهمین جهت تمایز این موزه در این است که عده زیادی از استادان عالی مقام صنایع ملی ما را که نامشان در کتب تاریخ نیامده است معرفی مینماید .

اهمیت دیگر این موزه از حیث تجمل و آرایش نمایش اشیاء است که میتوان گفت موزه آستانقدس از این حیث نه تنها در ایران بلکه در جهان منحصر بفرد است باین دلیل که کمتر موزه ای بخود اجازه داده است که برای نگهداری سنگ قبری که تنها از لحاظ نوشته و نقش قابل توجه است . قفسه گرانبهائی باروکش گردوئی نفیس تهیه کند یا اینکه برای نمایش پارچه ها که در اغلب موزه ها یا بیشتر فقط بالصاق روی دیوار قناعت میکنند موزه آستانقدس قابهای دوازده سانتیمتری چوب گردو باروکش شیشه تعبیه کرده است و روی هم رفته ، از نظر اقتصادی سعی شده است قفسه های محتوی هر شیئی از حیث ساخت بسیار نفیس باشد .

تمایز دیگر موزه بطوریکه ذکر شد همانا مجموعه کامل قالیهای نفیس و پارچه های گرانبهای قرن ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ است که در دیگر موزه های جهان نظائر آن کمتر دیده میشود . اهمیت مجموعه این پارچه های گرانبهای بدین جهت است که بیشتر آنها دارای تاریخ و نام محل و سازنده میباشد (بدیهی است مجموعه قالی های نفیس را که از آن سخن راندیم نیز در عداد این مجموعه باید منظور داشت) .

بیشتر این پارچه ها برای روپوش ها و شیروانی پوشهای ضریح مطهر و جانمازی ساخته شده اند که در میان این مجموعه نفیس روپوش ضریح زر بافت دوره صفویه را که بسال ۹۵۲ بدستور کالینجار بافته شده از لحاظ اهمیت فراوان باید نام برد . همچنین شیروانی پوش مروارید دوزی که مهد علیا مادر ناصرالدین شاه هدیه نموده است دارای ارزش صنعتی زیاد است . برای نمایش

روپوش ضريح مطهر بافت سال ۹۰۲ هجری

گذااردن این دو قطعه از نظر فنی سعی شده محفوظه مخصوصی بسازند که بهمان حالت اصلی نشان داده شود .

لازم بتوضیح نیست که این پارچه های نفیس قبل از نمایش گذاردن وضع خوبی نداشت زیرا گذشته از تا خورد گیها ، رنگهایی که در آن بکار رفته چون عموماً از انواع رنگهای معدنی میباشد همواره بهم آن میرفت که این پارچه ها فاسد گردند . برای آنکه از خرابی بیشتر آنها جلوگیری شود باروشهای خاصی قبلاً همه تنظیف شده و پس از اطمینان تعمیر گردیده و آنها را پشت قابهای شیشه گذارده اند .

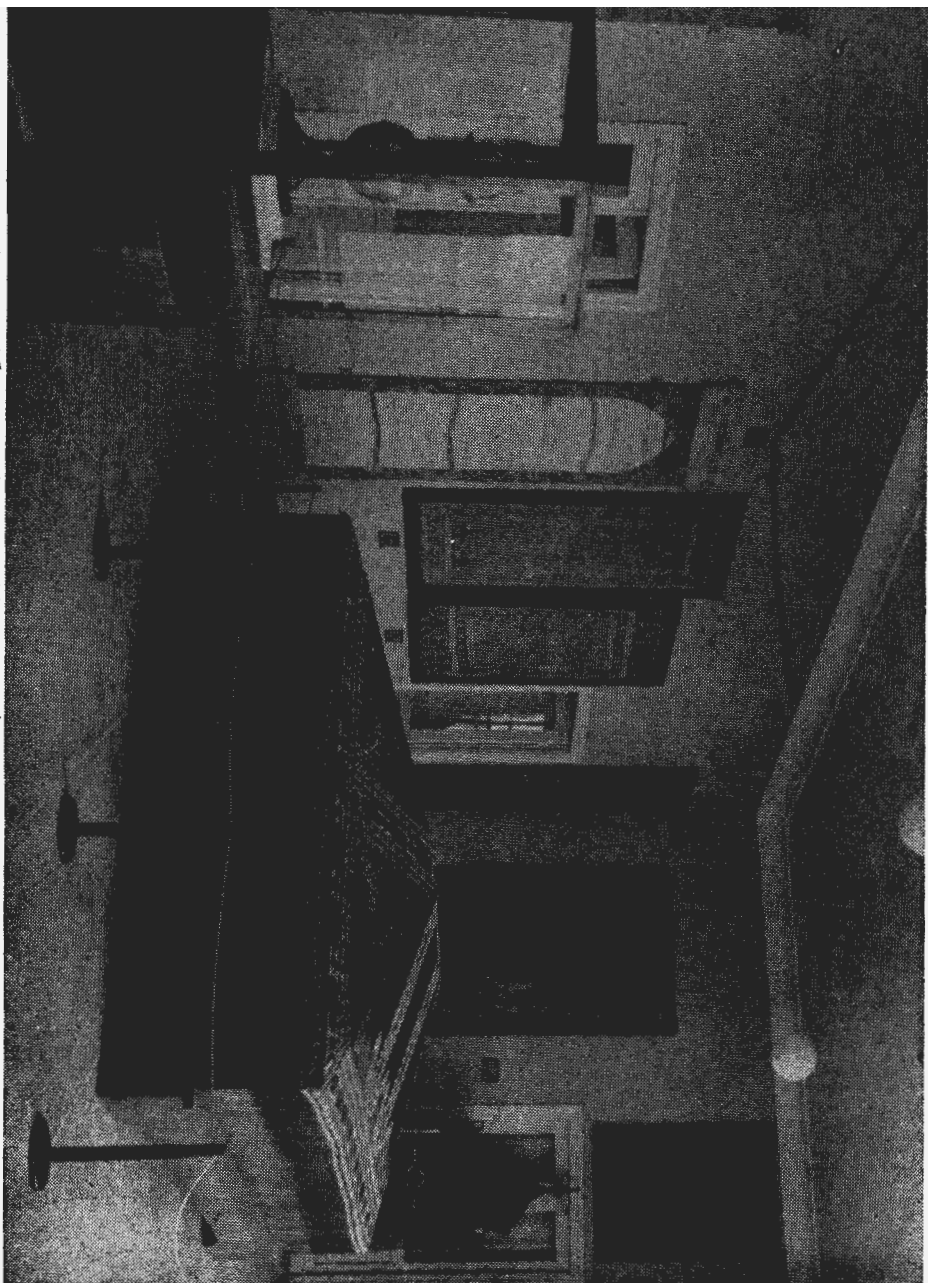
از تمایزات و نفایس عمده موزه آستانه که نمیتوان آنرا نادیده گرفت گنجینه قیمتی از صفحه های طلا است که روی قسمتی از آن کتیبه هایی با مضامین بزرگترین خطاطان عصر صفوی علیرضای عباسی دیده میشود .

محمد علی رضای عباسی تبریزی کتایدار شاه عباس کبیر از استادان هنرمند دوره صفویه است که کمتر کسی مانند او خط ثلث مینوشته است . خطوط علیرضای عباسی در بناهای صفویه اصفهان زیاد دیده میشود . در خراسان آثار او در چند محل دیده شده است : یکی کتیبه خط ثلث درون بقعه خواجه ربیع است که حدیث منسوب بجابر بن عبدالله انصاری بابترین وضعی روی گچ نوشته شده و از شاهکارهای صنعتی این عصر قلمداد میشود . همچنین کتیبه روی کاشی گنبد خواجه ربیع از اوست . این کتیبه چندی قبل در موقع تجدید بنا بادقت از محل اصلی خود برداشته شده ولی هنوز در جای خود نصب نگردیده است زیرا ساختمان گنبد که مشرف بانهدام قطعی بود با مجاهدت مخصوص اداره فرهنگ خراسان تجدید گردیده و اینک باید کاشی کاری آنهم متدرجاً انجام گیرد . امید است با توجه آستانقدس و اداره کل باستانشناسی عملیات کاشی کاری این گنبد نیز هرچه زودتر عملی شود .

نمونه دیگر خط علیرضای عباسی در روی سنگ یکی از مدارس خراسان دیده میشود که در عصر شاه عباس کبیر تعمیرات آن انجام شده و هم اکنون این سنگ در قاب مرمری نفیس ضمن اشیاء موزه آستانه بر دیوار نصب گردیده است و مادر جای خود بتوصیف آن خواهیم پرداخت . از مشخصات کتیبه های طلانی موصوف آنستکه قسمتی از آن بطوریکه ذیلاً خواهد آمد بخط نستعلیق خوشی نوشته شده و بجز این از علیرضای عباسی کتیبه ای که بانستعلیق باشد دیده نشده است .

اوراق طلای موصوف که اکنون درون دو قفسه و یک قاب آئینه روی مخمل در موزه آستانقدس جهت استفاده و تماشای علاقمندان چیده شده است بشرح زیر است :

۱ - کتیبه مشبک شامل سوره هل اتی به عرض ۱۴ سانتیمتر متعلق

در اقامه ایام الحرم مطهر

در مسج جان و در لوازم بود

سبحانی ماوروی و ضایع الام

در اگر کسی کار صد و ام

بزمان شاه طهماسب صفوی که در سال ۹۴۹ نوشته شده و در سال ۹۵۷ تهیه و نصب گردیده. این کتیبه مشتمل بر یک قطعه مستطیل بزرگ حاوی متن تاریخ آن و ۱۶۱ قطعه دیگر بدین تفصیل است:

ترنج مشبک بزرگ ۳۵ عدد

» » کوچک ۳۵ »

سه گوشه های مشبک ۹۵ »

در اینجا از نظر اهمیت موضوع متن تاریخی آن عیناً نقل میشود:

« بتوفیق الهی و تأیید حضرت رسالت پناهی و ائمه معصومین
صلوات الله علیهم اجمعین طهماسب بن اسمعیل الحسینی الصفوی
بوضع این محجر طلا در این موضع عرش اعتلا موفق و مؤید
گردید سنه ۹۴۷ »

۲ - کتیبه خط ثلث علیرضای عباسی شامل تمام آیه الکرسی که در بعضی مقدار مختصری کسر دارد درشش لوحه، اندازه هر یک $۲۵۴ \times ۱۹/۵$ سانتیمتر
۳ - اشعار فارسی خط نستعلیق روی ۸ صفحه هر کدام بعرض ۲۰ و طول ۸۸ سانتیمتر طلا شامل ابیات زیر:

سر بجای پا درون روضه ات عمداً نهم
زانکه میترسم که بر بال ملائک پا نهم

در محشر اگر لطف تو خیزد بشفاعت
بسیار بجویند و گنه کار نیابند

شفیع حشر بروز جزا توانم بود
اگر سگی زسگان رضا توانم بود

۴ - کتیبه خط ثلث علیرضای عباسی شامل صلوات کبیر (صلوات بر چهارده معصوم) که قسمتهای پائین حاشیه بمرور ایام ریخته و کنده شده و یا از بین رفته است .

کتابخانه مشیخ طارقی متعلق برمان شاه طهماسب صفوی .

۵ - دو لوحه بزرگ و یک لوحه کوچک خط نستعلیق شامل متن تاریخی کتیبه ها حاوی عبارات زیر:

« امر بصیغه المرقد لاشرف الاقدس »

و روی لوحه بزرگ دیگر این عبارت:

« تراب اقدام زوار هذا الحرم عباس الحسینی »

و در دو کنار این لوحه اخیر امضای علیرضای عباسی بشر زیر نوشته شده

یکطرف: « کتبه عبدالمذنب »

طرف دیگر: « علیرضا عباسی سنه ۱۰۱۱ »

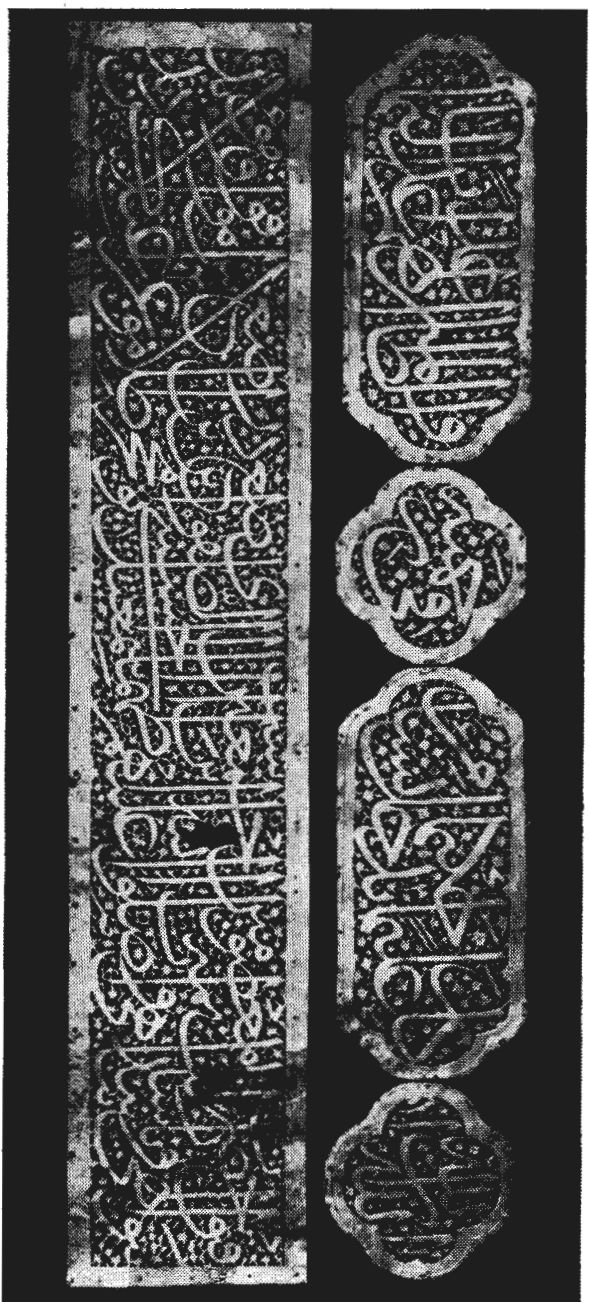
و روی لوحه کوچک دیگری « عمل کلب رضا مست علی سنه ۱۰۱۲ » نوشته دارد.

مهم ترین اشیاء موزه آستان قدس

در میان اشیاء بشماری که در موزه برحسب قدمت چیده شده است بلاشک سنگاب بزرگی که در وسط تالار اول روی پایه مرمری در مدخل در و رودی موزه قرار گرفته بشرحیکه ذیلاً گفته میشود دارای اهمیت زیادتری است. سنگاب مزبور سابقاً در اطاق کوچکی که در زیر جایگاه مخصوص زیارت نامه خوانها واقع است گذاشته شده بود. مرحوم دکتر بهرامی رنگ و روغن این سنگاب را پاک کرد و برای مرمت نوشته تاریخی آن نهایت مراقبت و مهارت را بکار برد بطوریکه هیچ نقش و خطی از آن محو نشده تغییری در آن پیدا نکردید. این سنگاب بنام سلطان محمد خوارزم شاه و وزیرش نظام الملک در سال ۵۹۷ ساخته شده و سازندگان چنانکه از امضاء مکرر آنها برمیآید پسران مسعود نقاش بوده اند که در طرح و نوشته و نقش آن شرکت داشته اند و اگر در نظر آوریم که از عصر اسلامی مدارک تاریخی ما در مورد تاریخ نقاشی بسیار کم و محدود است میتوان پی با اهمیت این سنگاب برد.

ظاهراً این سنگاب تنها اثری است که از اولین سال سلطنت خوارزمشاه باقی مانده و همچنین نام نظام الملک و وزیرش بر روی آن دیده میشود و بطوریکه در تاریخ مسطور است پدر این وزیر در خراسان بخیرات و مبرات اشتها داشته و ساختمانهای باو نسبت میدهند^۱

۱ - دومین محل که در خراسان بنام سلطان قید شده روی کاشیهای است که در نزدیکی درب طلا دیده میشود. تاریخ این کاشیها ۶۱۲ و نام سنجر در آن مشهود است. عده ای این اشتباه را کرده اند بتصور اینکه این اثر از سلطان سنجر سلجوقی است و حال آنکه باید دانست سنجر لقب سلطان محمد خوارزمشاه بوده است که در قبال فتح ترکستان این عنوان را باو داده اند.

متن تاریخی کتیبه طلافی دور ضریح مطهر مربوط بزمان شاه طهماسب صفوی *

صورت جامع اشیاء نفیسی موزه

بطوریکه در فوق اشاره شده در نمایش اشیاء موزه کوشش شده است که مانند سایر موزه های جهان بر حسب قدمت و تاریخ صورت گیرد. این اشیاء یا درون قفسه ها و یا خارج از قفسه ها است.

اشیاء طبقه اول ساختمان موزه در دو تالار بزرگ و یک اتاق کوچک که حد فاصل بین آن دو است بشرح زیر چیده شده است:

تالار اول

قفسه ۱

محتوی کاشیهای زرین قلم ستاره ای و دو قطعه کتیبه کاشی دیگر متعلق بحرم مطهر رضوی علیه السلام میباشد که در ۵۱۲ هجری ساخته شده است. چون در این نوع کاشیها مقادیری طلا بکار رفته است در تاریخ صنایع بنام کاشی طلایی نیز موسوم است. این قفسه شامل نه پارچه کاشی است که اهم آنها بقرار زیر میباشد:

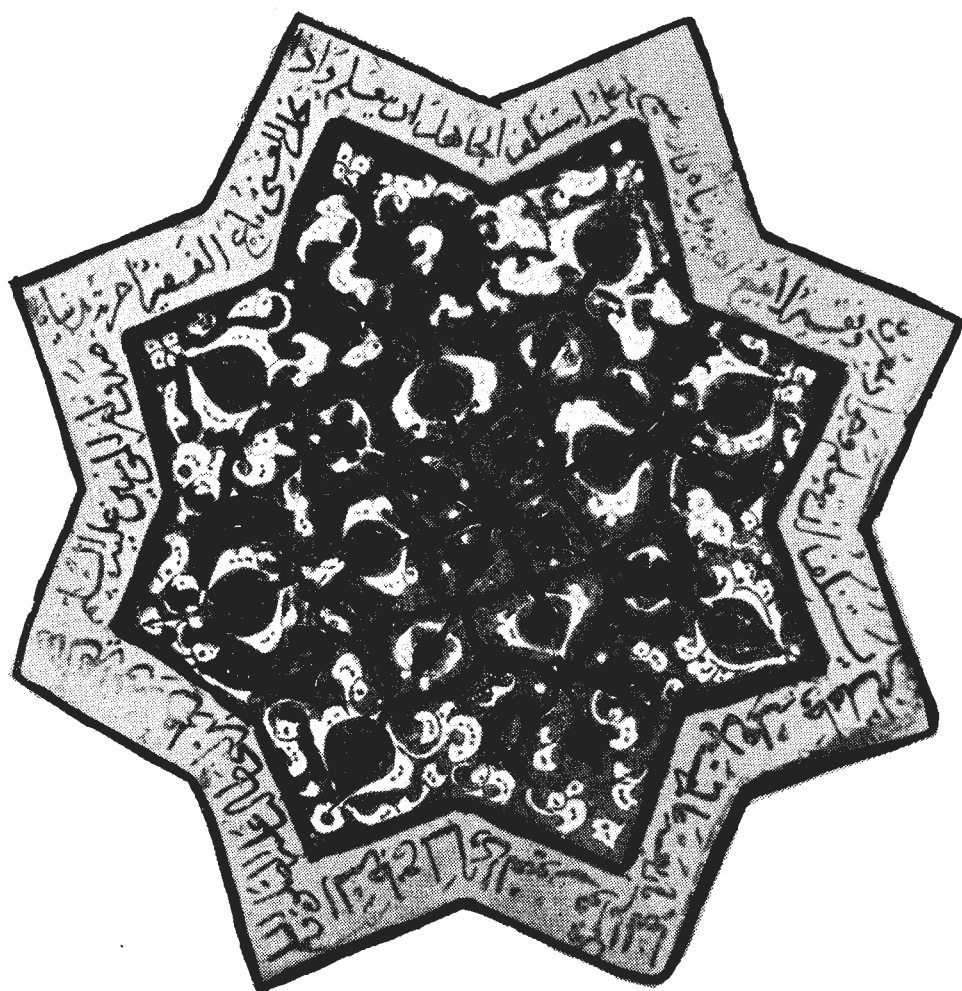
۱۱۲۰ - بخشی از نیم ستون کاشی متعلق یکی از محرابهای حرم مطهر در دو قسمت محور بر گهای درشت پرپر نقره ای گسترده شده است. و گلبرگهای سه پری بدور آن دیده میشود. این کاشی با محراب حرم مطهر در سال ۵۱۲ توسط محمد ابن ابوطاهر در یک کارخانه ساخته شده است و نقش و سبک کار هم یکی است، اندازه ۱۰×۲۶ سانتیمتر.

۹۶ - خشت کاشی ستاره ای شکل در دوره آن یک حاشیه سفید است. روی آن با خط نسخ برجسته باطلا آیه الکرسی تا «**کرسیه السموات والارض**» نوشته شده. ترنجی بشکل ستاره ای هشت گوشه که زمینه آن اسلیمی کاری است روی آن نقش نموده اند. میان ترنج یک گل هشت پر با رنگ لاجورد و گلهای سبز کوچک دیگر در آن دیده میشود. مقابل هر گوشه از خشت یک گل گرد بشکل انار از لاجورد نمایان است. مابقی زمینه برنگ طلایی است، اندازه ۲۰×۲۰ سانتیمتر.

۹۱ - خشت کاشی ستاره ای شکل که هشت گوشه دارد. یک گوشه آن قدری نقصان پیدا نموده و دارای یک حاشیه سفید است که روی آن بخط نسخ برجسته این حدیث شریف را نوشته اند:

سنگاب بنام ابو الفتح محمد خوارزمشاه با مقصود محمد و احمد سنگ تراش •

نمونه کاشی ازاره حرم مظهر

« اللهم طهر قلبي من النفاق و من الكذب اعني من الخيانة فانك تعلم ما في الصدور اللهم اجعلني في البلاء صبورا و في الرخاء شكورا و في اللسان دليلا و في اعين الناس عظيميا و اجعلني ممن بدله بعد ما سمعه سجد بكرة و اصيلا (لا يقرء) للعالمين في شوال سنة اثنى عشر و خمس مائه » پس از حاشیه صفحه بگل و بوته های اسلیمی و زمینه برنگ طلائی تزئین شده اما بعضی از جاها رنگش رفته است ، سازنده آن محمد بن ابی سعد میباشد .

۱۰۸ - بخشی از کتیبه کاشی مستطیل که از سر آن قدری شکسته شده دارای زمینه سفید رنگ میباشد . نقش آن عبارت از شاخه های نازک بهم پیچیده است که بگلبرگهایی زینت شده . کتیبه آن که بخشی از کتیبه ازاره حرم مطهر است بخط ثلث میباشد متضمن سوره آیه الكرسي است و نخستین قسمت ازاره را تشکیل میدهد که در سال ۵۱۲ ساخته شده است . محل ساخت آن کاشان ، اندازه ۲۶ × ۲۷ سانتیمتر .

فصل ۲

۹۲ - پایه شمعدان مفرغ نقره کوب قسمت بالای آن ناقص و بنقوش هندسی و بگلهای پر پر که در میان شاخه های بهم پیچیده ای قرار گرفته تزئین یافته است . دور شمعدان بخط نسخ این جملات را کنده اند :

« عن مولانا الصاحب العالم العامل المظفر الامل الحاوی المناقب المفاخر العالیة الزکیة المرضیة الطاهره الهیة العالیة الملكية القدسیة آیات الله عنها ابداء ايامها و لیالیها » و در زیر نوشته مزبور یک ردیف گل و بوته پیچیده رسم شده است . روی شمعدان در جائیکه نقش گل و بوته داشته بخط نستعلیق کنده شده است :

« وقف بالاسر جناب سرکار امام رضا ۴ نمود کر بلای اسحق جدید الاسلام »

از روی کار میتوان قیاس نمود که این شمعدان در آذربایجان ساخته شده است . همچنین مضمون کتیبه مزبور با عبارات متداول سایر شمعدانها متفاوت بوده و بنظر میرسد که این شمعدان را بامر سلطان و حاکمی نساخته اند بلکه القاب بیشتر متناسب به یک مقام روحانی و مذهبی است .

۱۰۳ - جام مفرغی کار اصفهان ساخت قرن نهم هجری که عبارت زیر را در بدنه آن کنده اند **وقف پائین پای سرکار فیض آثار که گل چراغ را بگیرند طمع کننده بلعنت خدا و تفرین رسول گرفتار شود سنه ۸۸۶**.

۹۷ - آفتابه مفرغی شکم گشاد و لوله تنگ که درب آن ازین رفته . نام هدیه کننده بخط نسخ روی شکم آفتابه بعداً بدین مضمون نوشته شده است : « **نذر آستانه امام رضا علیه السلام نمود امین الملک اردیلی** » روی لوله را دو ردیف گلبرگهای بهم پیوسته زینت داده و بدور گردن ترکھائی است که در میان آنها برگهای مو بسبک مرسوم زمان سلجوقی مشاهده میشود . محل ساخت این آفتابه ظاهراً در خراسان بوده و مشابه کارهای دوره تیموری است ، بلندی آن ۳۷ سانتیمتر .

۲۰۰ - کاسه مفرغی هدیه محمد علی اصفهانی بسال ۱۲۸۴ شکم فراخ دهان پهن که کمی در اطراف ضرب دیده است شاید هم دخل برنجی بوده است روی آن به نقش برجسته قلمزنی شده است . دوله آن یک رده شکار سگ و خرگوش در حال دویدن دیده میشود و در زیر آن ترنجهای بزرگی است که شکل اسب سواری روی آن نقش شده و بخط ثلث اشعاری نوشته شده است . در زیر این نوشته نقوش هندسی تزئینی کنده اند . نام هدیه کننده بدین شرح در پشت ظرف ملاحظه میشود : « **وقف سرکار فیض آثار امام رضا علیه السلام نمود محمد علی اصفهانی که در پای پیه سوز پیش رو باشد طمع کننده بلعنت خدا گرفتار شود ۱۲۲۴** کتبه غلامحسین » . این ظرف ساخت آن در قرن هشتم صورت گرفته است . اندازه آن بدین قرار است : میانه ۲۵/۵ گشادی دهان ۱۹/۵ بلندی ۱۳ سانتیمتر .

۸۱ - قندیل مفرغی سیم کوب هدیه شاه ملک بانو مربوط بقرن نهم هجری پایه دراز دارای سه حلقه کوچک برای آویختن است که نقش آن سیم کوبی گردیده و تا اندازه ای ازین رفته است . پائین آن سوراخ دارد ، دور لبه آن دو ردیف گل و بوته تزئین شده و کتیبه آن بخط ثلث بدین شرح است : « **تعلق الاشباح وجاعل الارواح المجاهدین فی قنادیل من النور عرش معلقه ونحن نرجو الراحم منها ویجعل روح الامیر الکبیر شاه ملک بانو تغمداله بالرحمة والغفران** »

بدنه را گل و بوته های تزئینی در میان ترنج های قلمدانی پوشانده و آیه نور خوانده میشود . همچنین این کتیبه جلب نظر مینماید : « **عز لمولانا** »

قاب میان گود سلاطین ساخت قرن هشتم هجری

السلطان اعظم مالك رقاب الامم سلطان سلاطين العرب و العجم
ظل الله في الارضين قهرمان الزمان « اندازه بلندی ۳۸ گشادی ۲۲ سانتیمتر.

قفسه ۳

شامل ظروف چینی سبز رنگ مشهور به سلادن که در پایان قرن هشتم
هجری ساخته شده است، بدین شرح :

۱۶۹ - قاب میان گود چینی سبزرنگ (سلادن) در وسط آن صورت
ازدهائی برجسته دیده میشود و در دیوار آن شاخ و برگهای ریزی تزئین
شده است. دیواره آن از خارج ترك ترك بنظر میرسد، قطر دهانه ۳۴ و طول سطح
۳۹ سانتیمتر است .

۱۶۶ - کاسه چینی با سرپوش برنگ آن، بشکل مخروط زمینه سفید
دارای گلهای درشت لاجوردی با گلبرگهای نازک در بیرون کاسه تزئین شده اند.
روی آن سفید است و سرپوش این کاسه از همان جنس است لیکن نقش آن
فرق دارد و شش قسمت شده که هر قسمتی یک ترنجی تشکیل داده و در هر
ترنجی بوته گلی با شاخه های انبوه رسم گردیده. در میان آن دسته مدوری ساخته
شده که روی آن بگل لاجوردی رنگ تزئین شده. امضاء سازنده بخط چینی روی
آن دیده میشود، طول ۲۲ و پهنای آن ۱۶ سانتیمتر.

۱۸۹ - قاب چینی بزرگ سبزرنگ (سلادن) توضیحات آن مشابه
شماره ۱۶۹ است.

۱۸۸ - ظرف خورش خوری چینی سبزرنگ مشهور به (سلادن) ساخت
پایان قرن هشتم هجری. داخل آن بگل و بوته هائی تزئین شده است، قطر ۳۱
و طول سطح ۳۸ سانتیمتر.

۱۷۰ - قاب میان گود چینی سبزرنگ معروف بنوع (سلادن) که در میان
گل و بوته لوتوس و در دور آن شاخه گلی با برگهای خمیده نمایان است
و مربوط به پایان قرن هشتم هجری است، اندازه قطر دهانه ۴۱ و طول سطح
۴۷ سانتیمتر.

قفسه ۴

در این قفسه نیز چینیهای سبزرنگ مشهور به (سلادن) که در پایان قرن
هشتم هجری ساخته شده است چیده شده بدین شرح :

۱۷۱ - بشقاب چینی میان گود با نقش برجسته .

۱۷۲ - کاسه چینی سبز رنگ داخل آن دو قسمت و در هر قسمت بترکهای مساوی قسمت میشود. خارج آن نیز مثل ترکها بترتیب مقعر و محدب است، اندازه قطر ۷/۵ و طول سطح ۳۳/۵ سانتیمتر.

۱۶۴ - قاب چینی بزرگ متن آن ساده، دیواره آن از خارج و داخل ترك ترك است، دایره قاعده آن بی لعاب و قهوه ای رنگ است. قاب مزبور سه قطعه شده که اکنون از پشت بست زده اند. یک قطعه از لبه آن افتاده است و کسر دارد، قطر ۵۴ طول ۶۱ سانتیمتر.

۱۵۶ - کاسه چینی سبز رنگ با نقوش برجسته مشابه ظرف ۱۷۲.

۱۷۳ - کاسه چینی سبز رنگ دیواره آن از رنگ متن سیرتر و مزین بگل و بوته ساده است. در بیرون نیز بهمین نحو تزئین یافته، قطر دهانه ۳۰ و طول سطح ۴۲ سانتیمتر.

قفسه ۵

۱۶۲ - سینی چینی ستاره شکل بقطر ۴۵ سانتیمتر ساخت قرن نهم هجری هشت گوش زمینه سفید با گلهای درشت آبی رنگ روی بوته قرار گرفته و بگلبرگهای کوچک زینت شده است. لبه و دیواره سفید و پشت آن قهوه ای رنگ میباشد. نقش پشت آنرا نیز یک ستاره هشت گوش تشکیل میدهد. ظرف مزبور از دو گوشه ناقص است که مرمت گردیده.

۱۰۱ - گلابدان فولادی متعلق بقرن دهم هجری کروی و مخروطی پایه دار با لوله بلند سر برگشته دهانه اش بشکل نیم دایره میباشد، طول ۲۷ و محیط شکم ۶۲ سانتیمتر.

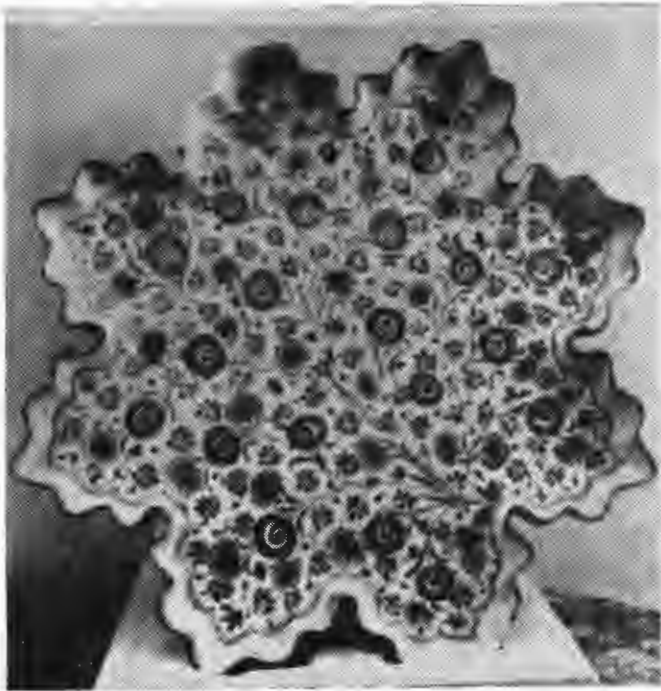
۱۶۷ - سرپوش ظرف چینی با نقش گل و برگ آبی روی زمینه سفید ساخت قرن نهم هجری.

۱۹۷ - کاسه چینی با نقش آبی ساخت قرن نهم.

۱۳۳ - پایه ظرف چینی با نقش آبی روی زمینه سفید.

۱۶۸ - سرپوش چینی شکسته ساخت قرن نهم زمینه سفید دارای شش ترنج در میان ترنجهای گل و بوته های لاجوردی نقش شده در وسط آن دسته مدوری از جنس چینی ساخته شده و گلی بر روی آن تزئین گردیده. مشابه ظرف ۱۶۶، بلندی ۱۶/۵ و پهنای آن ۱۹/۱۷ سانتیمتر.

۱۴۰ - آئینه مفرغی که روی آن چهار علی بخط زیبائی منقوش است دارای قلمزدگیهائی است که مشابه کار ترکستان میباشد .
۱۳۴ - پایه ظرف چینی با نقش آبی ساخت قرن نهم .

سینی چینی ستاره‌ای شکل ساخت قرن نهم هجری

قفسه ۶

شامل ظرف چینی با نقش گل و برگ آبی روی زمینه سفید مربوط بقرن نهم هجری است بدین شرح :

۱۷۸ - قاب چینی زمینه سفید گل و بوته لاجوردی بزرگ گوشه آن اندکی شکسته است در وسط یک ترنج مسدس که دارای سه حاشیه باریک است دارد. پشت آن نیز بگل و بوته تزئین شده است. محل قاعده سفید است ، اندازه قطر دایره ۵۴ سانتیمتر .

۱۷۴ - قاب چینی با نقش گل و برگ آبی رنگ روی زمینه سفید که

یک گوشه آن مختصر شکسته است اطراف ظرف نیز بپشته هائی با گلهای پرپر درشت زینت شده است دورلبه ظرف از بیرون بشاخه های گل بسبک چین آرایش یافته است ، قطر دایره ۴۵ سانتیمتر .

۱۸۹ - قاب چینی با نقش گل و برگ آبی محل ساخت چین ، قرن نهم هجری ، زمینه سفید مزین به گل و پشته های لاجوردی رنگ است . در میان متن آن ازدهای بزرگی که حیوان مقدس چینی ها است منقش گردیده دور تا دور گلهای پر برگ با شاخه های نازک دیده میشود . در پشت آن نیز یک حاشیه عربی با گل درشت منقش شده . محلیکه بزمین گذارده میشود بی لعاب و قهوه ای رنگ است .

اشیاء خارج از قفسه

۵۶ - سنگاب بنام ابوالفتح سلطان محمد خوارزمشاه بامضاء معد و احمد سنگ تراش بتاریخ شعبان سال ۵۹۷ (توصیف بیشتر از این سنگاب در صفحات پیش داده شده است) .

۶۰ - پایه شمعدان مسی که غیر از قسمت بالای آن بقیه سالم و محفوظ مانده است . یک فرو رفتگی در بدنه شمعدان موجب شده که آنرا بدو قسمت تقسیم کند . بدنه شمعدان بنقش برجسته نموده شده و نقش آن عبارت است از دو بند نوشته بخط نسخ است دور گلولی شمعدان این خط دیده میشود : « وفق الله تعالی لوقف هذه (لایقرء) المضيئة بالعنايات الازليه والسعادات الابدیه والتوفیقات المسعودیه » . و در زیر آن میان چهارترنج این عبارات خوانده

میشود : « علی روضة الرضویه افقر العباد الی رحمة الرب الرحمن درویش مسعود بن الحسن الخادم تقبل الله منه شهور سنه ثلث وستین و ثمان مائه » .

در فاصله هردو ترنج یک ترنج کوچک چهار پر است که نقش آن نام علی است و عبارت دیگر چهاربار تکرار شده و بهم پیچیده است . اندازه ، بلندی ۳۸ گشادی دهانه بالا ۱۱ و گشادی دهانه پائین ۵۵ سانتیمتر .

۵۹ - پنجره فولادی زرکوب تاریخ ورود ۸۱۷ هجری هدیه شاه رخ شاه تیموری ، مشبک ، میله های درون سه خانه آن از بین رفته ، نوشته های آن بخط زرین بوده که اندکی محو گردیده ، اشکال آن بصورت لوزی است که در بالا و پائین آنها خطوط متوازی عبور کرده است . این درب در بالا دارای دو کتیبه بخط نسخ برجسته دارد بدین مضمون : « امر بعمارة هذا پنجره من

پنجره فولادی زرکوب هدیه شاهرخ تیموری

خاص ماله السلطان الاعظم مالك الرقاب الامم معز الدنيا والدين
شاهرخ بهادر خلد الله ملكه .

کتیبه دیگری نظیر کتیبه های بالا در پائین دربدين تفصيل ديده ميشود :

« اعز المولانا السلطان المعظم مالك الرقاب الامم سلطان
السلطين العرب والعجم في تمت (تمت في) شهور محرم من سنه
سبع عشر و ثمانمائة عمل استاد شيخ علي خودگر بخارائي عمل
استادان كوفتگر مولانا شمس طبسي و استاد محمود كوفتگر و استاد
(با) سعادت و شرافت خواجه حسين زاهد » . در میان ترنج کوچک
که در بالا و پائین کتیبه سمت راست در قرار دارد نوشته شده « عمل حاجي
محمد بن علي حافظ اسفرايني في شهور محرم سنه سبع عشر و ثمانمائة . پنجره
مربور بسال ۹۸۴ توسط محمد بيك تركمان تعمير و مرمت گردیده است
اندازه ، بلندی ۵۶ پهنای ۷۲/۵ سانتیمتر .

اطلاق كوچك بين دو تالار

اشياء خارج از قفسه

۶۸ - قاب چینی زمینه سفید مزین بگل و بوته لاجوردی صورت اژدهائی
در وسط آن با حیوان دیگری کشیده شده دارای حاشیه عریضی است که در میان
آن صورت پرندگان نقش شده است . در پشت آن حاشیه ای تزئین شده محل
قاعده که بزمین گذارده میشود بی لعاب و برنگت قهوه ای میباشد ، طول سطح ۷۳
و قطر دهانه ۶۶ سانتیمتر است .

۵۵ - نوشته روی چوب متعلق بمنبر مسجد قریه رود جام بخط
نسخ برجسته بدین مضمون : « قد اتفق اتمام هذا المنبر الرفیع
والکرسی المنیع بمسجد الجامع بقریه رود بسعی صاحب اعظم خواجه

۱ - مفاد کتیبه بدین شرح است : « واظن علي كافة العالمين برة
عدله واحسانه والمال ايات دستگاه محمدیك موصولتر کمان به تجدید
مرمت یافت این پنجره مبارکه باضافه آلات برنجی در تاریخ شهر
جمادی الاخر سنه اربع و ثمانین و تسعمائة من الهجر کتیبه حسن بن رضا
بن حاجي محمود الخادم » .

مجدالدین محمد الجواد بعمل استاد صدرالدین ابن استاد نجم الدین
محمد السجاد فی سنه شهور ثمان وتسع مائه بالهجرة النبویه .

قاب چینی زمینه سفید مزین بگل و بوته لاجوردی ساخت چین

۱۹۸ - بخشی از نوشته مشبک روی فولاد متعلق بضریح مطهر اواسط
قرن نهم بدین مضمون : « فی السموات والارض من الذی یشفع عنده
الا باذنه » .

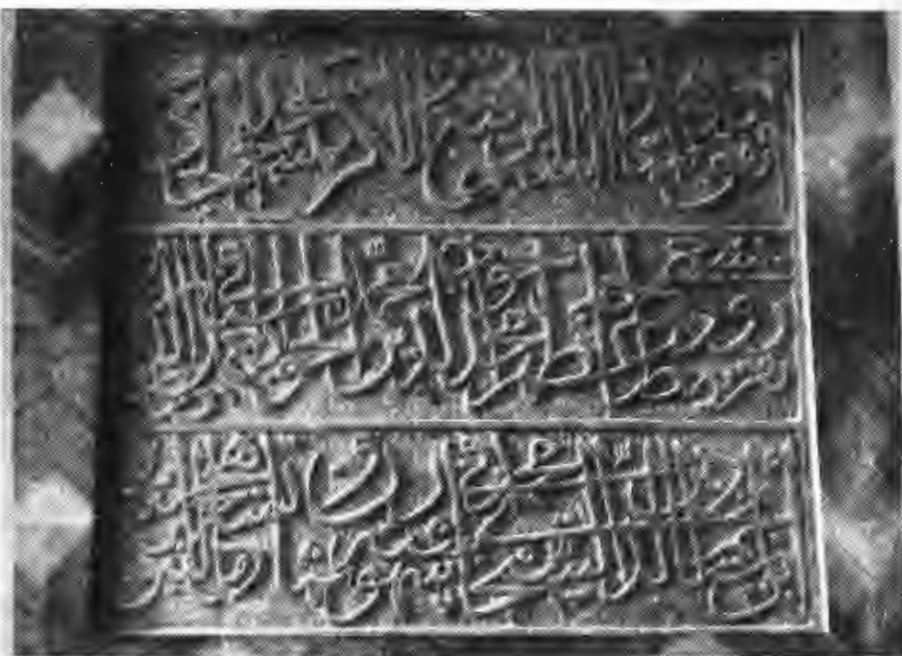
۱۹۱ - بشقاب چینی دارای زمینه سفید و نقشه لاجوردی که در دوره
آن قوسهای کوچکی دارد . ته ظرف دارای نقشه دورنمایی با چند مرغ است .
دیواره آن حاشیه سفیدی است ، اندازه قطر دهانه ۴۴ سانتیمتر .

۱۷۷ - کاسه چینی سبزرنگ سلادن پایان قرن هشتم هجری .

۱۹۳ - بخشی از نوشته مشبک متعلق بضریح مطهر بدین مضمون ؛ قسمت
بالا : « بماشاء وسع کر سیه السموات والارض و لایئوده حفظهما

و هو العلی العظیم « قسمت پائین آیه : الله لا اله الا هو الحي القيوم را
تا فی الارض دربر دارد .

۱۹۲ - بخش دیگری از نوشته مشبک متعلق بضریح دارای این عبارات :
الله لا اله الا هو الحي القيوم لا تاخذہ سنة تا مافی الارض نوشته دارد .

نوشته روی چوب متعلق بمنبر مسجد رود

۱۹۰ - بشقاب چینی بانقش آبی ساخت چین، گشادی دهانه ۴۵ سانتیمتر .

تالار دوم

قصه ۱

۸۵ - شمعدان برنج ریخته گی، کار اصفهان، قرن یازدهم گردنه میان آن
ابیاتی نقش شده است بدین تفصیل :
عشق باید در دل تاریک تا روشن شود
شمع اگر آتش نبیند از کجا روشن شود

گرفروزد صد هزاران شمع بی رخسار تو
دل از آن شمع هزاران کی مرا روشن شود
 اندازه طول ۴ دهانه بالا ۱۴ سانتیمتر.

۱۰۹ - گوی فولادی هدیه محمد طاهر ساخت سال ۱۱۰۴ هجری این گوی با زائده ای که در بالای آن قرار دارد زر نگار میباشد و بوسیله زنجیری از سقف آویخته میشده است. درپائین، گوی ضرب دیده در وسط زائده کلمات الله و محمد و علی بطور مشبک درآورده است. دور سطح گوی ترنجهائی دیده میشود که در میان آنها نام دوازده امام نوشته شده و در بخش پائین وقف نامه زیر خوانده میشود:

« الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین . اما بعد توفیق رفیق و شامل عزت و موالی مروت دستگاه محمد طاهر وقف نمود این قندیل را بروضة مقدسه منوره عرش درجه امام الجن والانس علی بن موسی الرضا آنکه (بشرط آنکه) آنرا از آستانه بیرون نبرند و از برای بردن بلعنت خدا و نفرین رسول گرفتار شود سنه ۱۱۰۴ » محیط ۶۵ سانتیمتر.

۸۴ - پیه سوز قلم زده کار اصفهان ساخت قرن دهم، بلندی ۴۴ گشادی دهانه بالا سیزده و دهانه پائین ۲۲ سانتیمتر، هدیه سلطان قلی بیگ در سال ۱۰۲۴ هجری.

۱۶۳ - بشقاب چینی گل و برگ آبی روی زمینه سفید ساخت چین دارای گل و بوته جدار و لبه آن شامل ۱۲ ترك میباشد، قطر دهانه ۳۵ سانتیمتر.

۸۳ - بخشی از پیه سوز مفرغی قلمزده و مشبک ساخت قرن دهم هجری بلندی آن ۳۸ و گشادی دهانه بالا ۱۵ سانتیمتر هدیه محمد امین. درگردنه آن این بیت ها خوانده میشود:

همی گفت وهر لحظه سیلاب درد چو فرهادم آتش بسر میرود
فرو میدویدش بر خسار زرد چو شیرینی از تن بدر میرود
 ۹۴ - آفتابه فولادی کار اصفهان شکم آن گرد و روی پایه ای قرار دارد. گردن کشیده آن برظرافت شکلش افزوده و روی دایره از دوطرف به ۲۴ ترك مساوی تقسیم شده که مشابه گلبادی است. لوله اش به بند های متوازی تقسیم شده است. روی آن این عبارت نقر شده است: **وقف نمود این ظرف را**

بر آستانه مقدسه امام معصوم شهید ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه الصلوٰه والسلام کلب علی سلطان حسین موسوی که در آن روضه منوره استعمال شود و در قسمت علیای دسته نام سازنده آن بدین شرح دیده میشود: «عمل غلام عباس بن سلیمان» بلندی ۳۷ و قطر شکم ۲۰ سانتیمتر. ۸۲ - پیه سوز قلمزده کار اصفهان هدیه محمد بن علی الحسینی کاشانی بطول ۴۴ سانتیمتر.

قصه ۲ (مقابل قفسه ۱)

شامل ظروف چینی گل و برک آبی رنگ و انوان ساخت چین قرن دهم هجری.

۱۹۴ - بشقاب چینی بزرگ شکسته با گل و بوته و تزئینات.

۱۸۴ - کاسه چینی زمینه سفید رنگ نقش لاجوردی در تو و بیرون در ته کاسه میان زمینه لاجوردی صورت خرگوش سفیدی نقش است. دور کاسه دائره لاجوردی کشیده شده. در پشت کاسه محل قاعده چهار حرف و یک مربع کوچک که برنگ گلها است دیده میشود. حروف عبارتند از حروف چینی در دیواره قاعده دو دائره لاجوردی دیده میشود و در دیواره کاسه از پائین به بالا خط عریض دندان داری رسم شده که در میان هر دندان خطی کشیده شده است سپس در زمینه سفید پنج دائره در دور نقش شده است که در میان هر یک منظره دورنمای باغ و حیوانات مختلفه ترسیم گردیده است، اندازه دهانه ۲۸ و طول ۶ سانتیمتر.

۱۸۲ - بشقاب گود بزرگ زمینه سفید. در حاشیه آن گل و بوته هائی با رنگهای مختلف دیده میشود. درون بشقاب نیز با گل و پرندگان منقوش است.

۱۷۹ - کاسه چینی منقوش بگل و بوته های آبی روی زمینه سفید که با حروف چینی و عربی تزئین یافته است.

۱۹۵ - بشقاب چینی گل و بوته دار روی زمینه آبی ساخت چین مربوط بقرن نهم هجری.

قصه ۳

۸۰ - سنگ آرامگاه بنام امیرزاده کمال الدین حسین قلی پسر امیر مبارزالدین ولی بیگ بهادر تاریخ وفات ۸۸۰ که دارای تزئینات و کتیبه هائی است.

فصل ۴

شامل پنج ظرف چینی که یکی از آنها قاب چینی با زمینه گل و برگ آبی رنگ روی زمینه سفیداست و چهار عدد دیگر که عبارت از دو گلدان و دو کاسه میباشد الوان و دارای نقوش چینی است. پنج ظرف مزبور ساخت چین بوده و زمان آن سواى قاب مذکور با تاریخ اشیاء سالن مطابقت ندارد بلکه موقتاً در این محل بمعرض نمایش گذارده شده است.

فصل ۵

۱۹۵ - بشقاب گل و برگ آبی روی زمینه سفید ته گودکه جدار و لبه آن به ۹ خانه مساوی تقسیم شده و هر کدام با گل و بوته و پروانه هائی مزین است ته ظرف نیز بسبک چین نقش گردیده است.

۱۰۲ - ظرف فولادی بنام سلطان حسین صفوی ساخت قرن دوازده شبیه بکاسه ای کم عمق است. لبه آن مستوی و جدارش نازک میباشد و بالنسبه سالم مانده است در روی آن بخط نسخ عبارت زیر خوانده میشود.

« وقف نمود این ظرف را بر آستانه مقدسه امام معصوم شهید ابوالحسن علی بن موسی الرضا علیه الصلوة والسلام کلب علی سلطان حسین موسوی که در آن روضه منوره استعمال شود » این ظرف شبیه بجام آبخوری است. اندازه ، گشادی ۳۰ بلندی ۳۳ سانتیمتر .

۱۰۵ - لوحه مفرغی ساخت ۹۸۴ از نظر متن مندرج در آن که حاوی سلسله نسبت صفویه میباشد حائز اهمیت تاریخی است. کتیبه مزبور بدین قرار است:

« الله تعالی الحکیم . تاریخ وفات نواب جنت مکان علیین آشیان تراب عتبة العلیة الرضوی سلطان ابراهیم میرزا ابن بهرام میرزا الحسینی الموسوی الصفوی سنه اربع وثمانین وتسعمائه »

۱۸۳ - کاسه چینی بانقش گل و برگ آبی ساخت قرن یازدهم ، قطر دهانه آن ۳۴/۶ سانتیمتر است .

۱۹۶ - بشقاب چینی گل برگ دار با نقش آبی روی زمینه سفید ساخت چین مشابه ظرف شماره ۱۹۷ .

اشیاء خارج از قفسه

۶۷ - ظرف چینی بنقش گل و برگ آبی روی زمینه سفید مزین بانقوش ماهی و گل و بوته ساخت چین مربوط باوایل قرن نهم میلاد و روی پایه مرمری زیبایی قرار گرفته است .

۱۱ - قالی گلابتون دار از پشم و ابریشم معروف بشاه عباسی زمینه لاکه بند رومی بافت با حاشیه که حاشیه اول آن زمینه اش سفید است و حاشیه دوم عریض و سرمه ای ، حاشیه سوم زمینه زرد میباشد .

۶۶ - ظرف چینی ساخت اوایل قرن نهم که لبه آن بگل‌های لاجوردی تزئین شده است و دارای یک حاشیه در روی زمینه سفید که بگل و بوته های لاجوردی منقوش گردیده میباشد در زمینه خارج ظرف گل و بوته هائی دیده میشود قاعده ظرف سفید و بی لعاب و داخل ظرف هم سفید و ساده میباشد ، بلندی ۵۰ سانتیمتر .

طبقه بالا (راهرو)

۷۴ - درب منبت کاری از چوب شمشاد بنام عباس سلطان زمان ساخت ۹۵۳ هجری است اندازه ۳×۲/۴ متر (بشکل پشت جلد مراجعه شود)
قفسه محتوی دو قرآن بخط کوفی یکی منسوب بحضرت سجاد (ع) و دیگری بخط مبارک حضرت امیر (ع) است این دو قرآن متعلق بکتابخانه آستان قدس بوده و از نظر تیمن و تبرکی در این راهرو و موقتی چیده شده است .

تالار اول (طبقه بالا)

نمونه های جالبی از آثار عصر صفویه در این محل چیده شده است که جملی از نظر نفاست و جنبه تاریخی منحصر بفرد میباشد و ما ذیلاً بر حسب اهمیت بتوصیف و نشر آنها میپردازیم:

۴ - پرده زری نوشته دار بنام شاه سلطان سلیمان که با گلابتون اصل و ابریشم دوخته شده و سابقاً از آن استفاده بیرق شده است . دارای سی و سه ترك ، نقص حروف حاشیه و کتیبه اول آن معلوم میکند که از بالا و پائین آن نقصان یافته . ترك اول در زمینه طلائی برنگ آبی و خط ثلث این عبارت خوانده میشود: « یا دلیل المتحرین یا غفار الذنوب و ستار العیوب » ترك دوم زمینه

طلائی منقش بگل سبز. ترك سوم زمینه گلی گل نباتی. ترك چهارم زمینه طلائی برنگ آبی کلمات « **علی ولی الله** » از دوطرف مکرر بافته شده. ترك پنجم مثل ترك سوم و ترك ششم مثل ترك دوم با این اختلاف که گل آن آبی است. ترك هفتم در زمینه طلائی برنگ سبز و خط ثلث اسماء الله نوشته شده که این قسم شروع میشود: « **یا عزیز یا حکیم** » ترك هشتم ونهم و دهم و یازدهم و دوازدهم قرینه ترکهای دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم است. ترك سیزدهم زمینه طلائی بخط آبی اسماء الله نوشته شده ترکهای چهاردهم و پانزدهم و شانزدهم و هفدهم و هیجدهم قرینه ترکهای نهم و دهم و یازدهم و دوازدهم است. ترك نوزدهم نیز مثل ترك هفتم بهمان رنگ با تغییر عبارت بدین مضمون: « **الله انی استك الى آخر** » ترکهای بیست و بیست و یک و بیست و دو و بیست و سه و بیست و چهار قرینه ترك بالا است. ترك بیست و پنجم قرینه ترك سیزدهم است با اختلاف عبارت که این قسم شروع شده: « **تیمناً بذکر الغفور الرحیم الخ** » ترکهای بیست و شش و بیست و هشت و بیست و نه و سی قرینه پنج ترك بالا است با اختلاف رنگ بدین معنی که در بالا یک ترك گل آبی و یک ترك گل سبز دارد اما در پائین هر دو سبز است. ترك ۳۱ دارای دو قلمدانی زمینه طلائی است که دو مصرع برنگ گلی و خط نستعلیق بافته شده لیکن اکثر قسمتهای آن از بین رفته و سیاه شده است، این شعر خوانده میشود:

صاحب دوران سلیمان پادشاه آنکه باشد دولت و بختش بکام

ترك سی و دو دارای چهار قلمدانی زمینه نباتی بخط نستعلیق قرمز دارد و این چهار مصرع درون آن نوشته شده است:

کرد نذر مشهد شاه رضا شده ای از روی اخلاص تمام

کرد طاهر بهر تار یخش رقم از سلیمان شه شده وقف امام

ترك ۳۳ زمینه آن طلائی مزین به نقوش سبز است. خاشیه دوطرف از بالا پائین بخط ثلث سیاه میباشد و بعضی از عبارات آن محو شده. در طرف راست از بالا پائین آیه الکرسی شروع میشود و در آخر اسم راقم بدین شرح قید شده: « **کتابه محمد رضا الامامی** » (محمد رضا از خطاطان مشهور ثلث نویسی دوره صفویه است کتیبه چهار تریج بزرگ سینا کاری گنبد طلا و کتیبه ایوان پشت بقبله مدرسه سابق پائین پا و کتیبه دور طاق ایوان شمالی مسجد و قسمتی از کتیبه پیشانی ایوان شمالی مسجد جامع گوهرشاد از این خطاط است) طرف چپ از بالا پائین صلوات بر ائمه بوده که پس از آنچه ساقط شده این قسم خوانده میشود: « **الامام المهدی الهادی** » و آخر آن به این عبارت ختم میشود: « **یا محمد یا علی** »، طول ۱۳/۳ عرض ۱/۳۰ متر

۳ - زری نوشته دار (شده یا بیرق) اصل که مرکب از ترکهای ذیل است:
 ترك اول عریض زمینه طلائی که در آن برنگ سبز شهادتین نوشته شده
 باضافه چند جمله «**علیاً ولی الله حقاً حقاً**» این ترك در وسط زدگی دارد. ترك
 دوم باریک است و زمینه آن طلائی با گلهای آبی است. ترك سوم زمینه آن گلی
 با گلابتون دوزی نقره‌ای. ترك چهارم زمینه طلائی که برنگ آبی کلمه «**علیاً**
ولی الله» مکرر دوخته شده. ترك پنجم مثل ترك سوم. ترك ششم مثل ترك
 دوم فقط رنگ گل‌های آن آبی است. ترك هفتم زمینه طلائی و باخط ثلث درشت
 نوشته شده: «**نصر من الله وفتح قریب ، بشر المومنین ، یا محمد یا علی**
خیر البشر» ترك هشتم مثل ترك ششم. ترك نهم دارای دو زمینه طلائی
 قلمدانی گلی رنگ بخت نستعلیق ، این دو مصرع بافته شده است :

بافت حسب الحکم شه این شده را حاتم از بهر علی موسی الرضا
 ترك دهم دارای چهار قلمدانی بخت نستعلیق، این شعر نوشته شده:

طبع مسعود از گل و صفش سگفت این دو مصرع از پی تاریخ گفت
کرد و وقف از وحی و توفیق اله شده زرین سلیمان پادشاه
 که در هر دو مصرع آخر تاریخ ۱۰۸۰ قید شده و عیناً همان تاریخ شده است
 که در ضمن نمرة ۴ ذکر شده و هر دو تقدیمی شاه سلیمان صفوی است. ترك
 یازدهم هم مثل ترك نهم فقط قدری باریکتر است. طرف چپ از پائین ببالا سورة
 فتح و بعد لاله الا الله دوخته شده، طول ۱/۲۷ و عرض ۱/۰۳ متر.

قسمتی از طلاهای مشبک شامل قسمتی از سورة هل اتی بنام شاه
 طهماسب صفوی .

شاه طهماسب که مردی مؤمن و معتقد با اصول تشیع بوده به بقاء متبر که
 توجه خاصی داشته است. کتیبه مزبور قسمتی از کتیبه طلائی بوده که با سر او بر مرقد
 مطهر حضرت رضا نصب شده. در وسط کتیبه بزرگ طلائی این عبارت دیده
 میشود: «**بتوفیق الهی و تأیید حضرت رسالت پناهی و ائمه معصومین**
صلوة الله علیهم اجمعین طهماسب بن اسمعیل الحسینی الصفوی بوضع
این معجز طلا در این موضع عرش اعتلاء موفق و مؤید گردید
سنه ۹۵۷ هـ» .

۵۸ - پیه سوز مفرغی بنام اسکندر بن شکر الله بامضاء استاد داود ریخته گر
 لاهور سال ۹۴۶، طول ۹۰ قطر دهانه بالا ۲۰ و قطر قاعده ۳۸ سانتیمتر، ساخت
 اول جمادی الثانی است. پیه سوز مزبور استوانه شکل بوده و نقش آن عبارت از

پیه سوز مفرغی بنام اسکندرین شکرالله سال ساخت ۹۴۶ هجری .

شاخ و برگهای بهم پیچیده است که در میان ترنجهای مجزا قرار گرفته و بالنتیجه سطح پیه سوز را به هفت قسمت تقسیم میکند. در روی قسمت اول در میان چهار خانه قلمدانی اشعار زیر بخط نستعلیق نوشته شده است :

شاهی که کحل هر بصر از خاک پای او
دائم شفای خلق ز دارالشفای اوست
گردون مطیع و چرخ فرمان رأی او
سلطان رضا که حکم قضا بر رضای اوست

و در چهار ترنج کوچک این نوشته دیده میشود : « بنده اسکندر ابن شکر الله در هند ساخت بفضل اله » بند های دیگر متقوش بگل و بوته تزئین و آراسته شده است نام سازنده و تاریخ ساخت در میان ترنجی در روی بدنه شمعدان خوانده میشود : « عمل فقیر استاد داود ریخته گر ساخت لاهور اول جمادی الثانی سنه نهصد و چل و شش » .

۷۸ - لوحه ای مرکب از سه ترنج فولادی که زینت روی در بوده و مشخصات آن بترتیب از این قرار است : قطعه فولادی بشکل ترنج باضمیمه کوچکی که مجزا شده است. در میان ترنج بخط درشت ثلث نوشته است : « خادم این آستان سلطان حسین » و در بالا و پائین این ترنج بخط ریز این عبارت دیده میشود : « قسم النار والجنة امام الانس والجنه » و در اطراف آن نوشته شده : « اللهم صل علی محمد المصطفی و علی المرتضی و البتول وفاطمه والحسن والحسین و السجاد والباقر والصادق والکاظم والرضا والقی و القی و الحسن و الحجة القائم صلاوة الله علیهم الاجمعین الهی عاقبت محمود گردان عمل این کاب علی فیض الله شوشتری باهتمام اسمعیل جباردار باتمام رسید » و در روی ترنج کوچکی تاریخ ۱۱۲۰ خوانده میشود . و در روی ترنج فولادی سوم پنج سطر بخط ثلث درشت برجسته این عبارت خوانده میشود : ان زیارته ابی تعدل عند الله الف الف حجة لمن زار عارفاً بحقه » .

۶۵ - ترنج بزرگ فولادی دیگر که یک پولک سه پهلوی بر سر آن وصله نموده اند و بخط ثلث برجسته نوشته شده است « بسم الله الرحمن الرحیم » و دور صفحه این کلمات بخط برجسته ثلث نوشته اند « روی عن ابی جعفر محمد الجواد علیه السلام » شش سوراخ در اطراف دارد و نقص و شکستگی در آن دیده نمیشود و بقیه حدیث در ترنج زیر آن آمده است .

۶۵ - قطعه فولادی کوچکی که در میان صفحه آن این کلمات بخط ثلث برجسته تزئین شده، مضمون آن از این قرار است: « **وَعنه عليه السلام** او اجتماع الناس على حب علي ابن ابي طالب لما خلق الله النار » و همچنین قطعه فولادی بشکل ترنج با اندازه 38×37 سانتیمتر برابر آنست که روی آن بخط ثلث کتیبه زیر نوشته شده است: « **اما وليکم الله ورسوله والذين آمنوا يقيمون الصلوة ويؤتون الزکوة والذين هم راکعون** » .

۶۵ - ترنج فولادی کوچک هدیه شاه سلطان حسین عمل فیض الله شوستری ساخت ۱۱۱۹ با خط درشت ثلث در وسط آن نوشته شده: « **بندۀ این آستان سلطان حسین** » و در آخر ترنج بخط نسخ ریز تزئین نموده است: « **عمل فیض الله شوستری ۱۱۱۹** » .

۶۵ - ترنج فولادی کوچکی دارای سه سطر برجسته بخط ثلث: « **قال النبي عليه السلام لا يحبک الامومن ولا يبغضک الامنافق** » در چهار گوشه آن سوراخهایی است که جای کوبیدن میخ بوده است، اندازه 17×17 سانتیمتر .
۷۸ - ترنج فولادی بزرگ 29×32 سانتیمتر دارای سه سطر بخط ثلث برجسته عبارت « **قال النبي صلى الله عليه وآله** » را در بردارد .

۷۸ - قطعه فولادی کتیبه مانند 40×30 سانتیمتر عمل فیض الله . این کلمات بخط ثلث برجسته در دو سطر نوشته شده است: « **حرم الله جسده على النار وله الجنة** » و خطهایی که کنده شد با کمال زیبایی و خوشنویسی است. در آخر ترنج کوچکی نام سازنده بدین مضمون ریز تر نوشته شده: « **عمل فیض الله** » .

۷۸ - صفحه فولادی بشکل ترنج 48×35 سانتیمتر تاریخ ساخت آن ۱۱۱۸ بوده و برای روی درب حرم ساخته شده است. عبارت زیر روی آن بخط ثلث نوشته شده است: « **سید فن بضعة منی بارض خراسان لایزورها من مولا الا وجب** » و در زیر تاریخ ۱۱۱۷ را کنده اند .

۶ - گلدوزی روی کرباس ساخت قرن یازده که در اصل آستین لباس بوده با رنگهای آبی و زرد و بنفش تند و غیره .

۹ (الف) بخشی از اطلس زربفت متعلق به بیرق بشکل ترنجی که روی زمینه قرمز برنگ سفید عبارت: « **و يطهر اهل البيتكم تطهيرا** » را در بردارد .

٩ (ب) بخشی از اطلس زربفت متعلق به بیریق مزین بگل و برگ.

٢ - مخمل زربفت و گلابتون دار بشکل سجاده دارای دو حاشیه و متن که تمام با گلابتون اصل گلدوزی شده است. حاشیه اول برنگ سفید روی رنگ متن قرمز و متضمن آیه الكرسي است. حاشیه دوم که عریضتر میباشد روی زمینه آبی اسماء الله و دوازده امام را در میان ترنجهایی دربر دارد. روی زمینه نیز اسماء الله و آیات الله نوشته شده است.

مخمل زربفت بافت قرن ١١ هجری مزین بگل و برگ و پرنده.

١٤ - قالیچه كرك و ابریشم سجاده ای زمینه آن لاکي در وسط ترنج و قسمت بالا شكل محرابی نموده و در وسط محراب « الله اكبر كبريا » نوشته شده و در زمینه نارنجی کتیبه آیه الكرسي بافته شده است و در درون محراب روی زمینه آبی بخط سیاه نوشته شده است: « رب اجعلنی مقيم الصلوة ومن ذریتی ربنا اغفر لی ولوالدی و المومنین يوم یقوم الحساب » و در حاشیه اول از داخل متن قالیچه بطرف خارج در زمینه قرمز نوشته شده: « شهد الله انه لا اله الا هو » (الافتاده دارد) و الملائكة و اولو العلم قائماً بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم ان الدين عند الله الاسلام وما اختلف الذين اتوا الكتاب الا من بعد ما جائتهم العلم بغیا بينهم ومن یكفر بآیات فان الله و در حاشیه بعد آن بخط درشت در زمینه آیه الكرسي نوشته تا جمله « و هو العلی العظیم » و در حاشیه که در کنار قالیچه واقع است نوشته شده « آمن الرسول بما انزل الله من ربه و المؤمنون كل آمن بالله و ملائکته و کتبه و رسله لا تفرق بین احد من رسله و قالوا سمعنا و اطعنا غفرانک ربنا و الیک المصیر لا یكلف الله نفسا الا وسعها لهما ما کسبت و علیها ما اکتسبت ربنا الا توأخذنا ان نسینا او اخطانا ربنا » این کتیبه ها از دو طرف تاوسط حواشی قالیچه را پر نموده و از آنجا بعد حاشیه ها گل و بوته است که زمینه حاشیه وسط را نیز مزین نموده و حاشیه داخل سفید و حاشیه کناری قرمز است و بطوریکه گفته شد این قالیچه از کارهای اوایل عهد صفویه است اندازه ١/٧٧ x ١/٢٢ متر.

٦٣ - نوشته روی مفرغ برجسته متعلق به پنجره ضریح مطهر بنام درویش بیک صفوی زمان ساخت ٩٦١ هجری بدین قرار: « در ایام ایالت دوران افزون و عهد خلافت همایون بندگان نواب کامیاب علی شاهی و ظل اللهی ابوالمظفر شاه طهماسب الحسینی الصفوی این

پنجره عالی اساس سعی و اهتمام حضرت سیادت و تقابت پناه میر درویش بیك الصفوی صورت اتمام و سمت انجام پذیرفت فی شهر سنه احدى و ستین و تسعمائه « ، اندازه $30 \times 1/03$ متر .

٧٥ - در شبك از چوب شمشاد که کتیبه و کنده کاری های بسیار ظریف و ممتاز دارد . دور تا دور آن آیات الله نوشته شده و در دو تنکه دولنگه در دو کتیبه برجسته بدین شرح دیده میشود : « قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم فی شأن مظهر العجایب و مظهر الغرایب علی امیر المؤمنین و امام المتقین اسد الله الغایب ابن ایطالاب انا مدینه العلم و علی بابها صدق النبی » اندازه $2 \times 2/45$ متر .

٧٩ - نوشته روی سنگ بخط علیرضای عباسی بدین مضمون : « در زمان دولت پادشاه جمجاه مروج مذهب ائمه اثنی عشر علیهم صلواة الله الملك الاکبر ابوالمظفر شاه عباس بهادر خان تعمیر این بیت الله نمود بنده درگاه مهدیقلی خان ایشک آقاسی باشی فی ١٠١١ علیرضا » (از مسجد امام واقع در قبرستان قتلگاه بموزه نقل شده است) اندازه $10/4 \times 1$ متر .

٧٠ - نوشته روی سنگ مدرسه فاضلخان بدین مضمون « تمت هذه العمارة المباركة العالیه فی ایام خلافت السلطان العادل والخاقان والنادر الباسط مهاده العدل والانصاف هادم اساس حامی بلاد اهل الایمان ماحی آثار الکفر والطغیان ابی الغازی سلطان حسین بهادر خان خلدالله ملکه و سلطانه باشاره جناب الامیر الکبیر الاعظم الاعدل الاکرم افتخار اعظم الامر فی الافاق ملجاء ارباب الاقتدار وذوی الاختیار الستار امیر شجاع الدولة والدين وای بيك بهادر جاندار ادام الله ایام عدلته واعوام اياته و تقبل الله منه تفضله و فی رمضان المبارك » اندازه $1/66 \times 1/58$ متر .

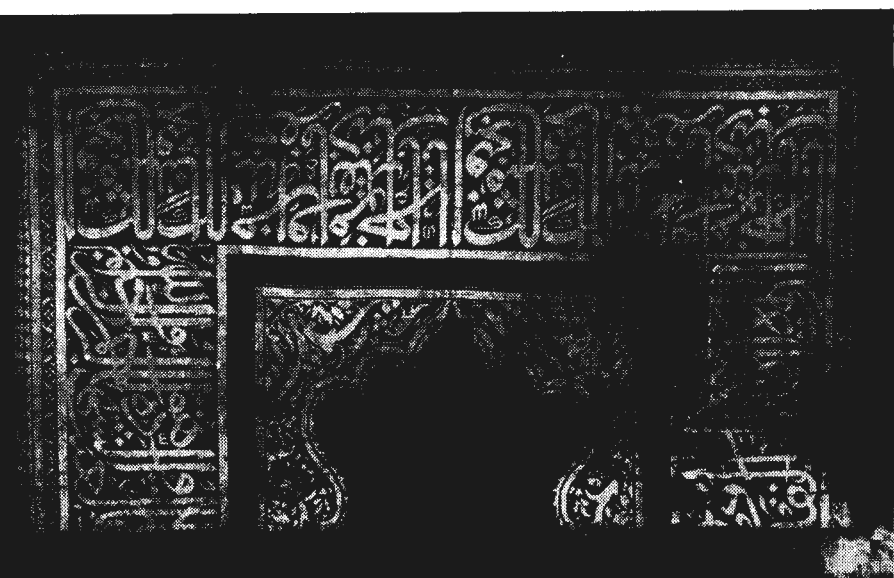
١٢ - قالیچه ابریشمی معروف بقالیچه چهار فصل زمینه پسته ای دارای دو ایچک در دو طرف که زمینه لچکها قرمز و بصورت محرابی است . در وسط محراب در بالا « سبحان ربی الاعلی و بحمده » نوشته شده و در دو گوشه حاشیه بالا نوشته شده : عمل بنده کمترین محمد امین کرمانی . این قالیچه دارای یک حاشیه باریک در اطراف است . در میان قالیچه چهار جوی آب طرح شده که در وسط بهم تلاقی نموده و حوض آبی را تشکیل میدهد . درون حوض مزبور شکل دو مرغابی و سه ماهی و در جوی های چهار طرف شکل ده ماهی و پانزده مرغ

کوچک در اطراف روی شاخه درختهای کوچکی طرح شده است. نقشهای چهار قسمت قالبچه باهم مختلف و قرینه سازی نیست و شاید وجه تسمیه آن بچهار فصل همین باشد، طول $۱/۴۲$ و عرض آن $۱/۱۵$ متر است.

۱۰ - زری نوشته دار بخشی از پرده مرکب است از هفت ترك عریض و دو ترك باریک بین هر ترکی نواریکی از خود پارچه بافته شده که مجموع آنها هفت نوار است پنج ترك آن نباتی و دو ترك آن قرمز است، رنگهای ترکها از بالا بیائین قرمز و سبز و نیلی و سبز و قرمز و سبز و نیلی است. در این شده متأسفانه جز ترك وسط سایر ترکهای آن زدگی و رفتگی دارد مخصوصاً اولین ترك بالا و دو ترك پائین در متن ترکها با گلابتون بخط ثلث بترتیب ذیل نوشته دارد :

ترك اول **سبحان الله والحمد لله** . ترك دوم صورت توحید را چهار مرتبه در دو سطر نوشته . ترك سوم در چهار ترنج چهار صلوات نوشته شده است . ترك چهارم صورت فاتحة الكتاب در دو سطر نوشته است، در حاشیه نباتی آن آیه الكرسي رقم شده. در ترك پنجم صورت فتح و ترك ششم مکرر. ترك چهارم و ترك هفتم مانند ترك سوم و ترك هشتم نیز مانند ترك دوم است. از این قرائین معلوم میشود ترك قرمز دیگری هم داشته است که قرینه ترك اول بوده ظاهراً این شده نیز مربوط بدوره شاه سلیمان صفوی است، طول از وسط آن که سالمتر است $۱/۱۵$ متر و عرض $۸۱/۸$ سانتیمتر است .

۷ و ۸ - زری نوشته دار مرکب از دو قطعه : قطعه اولی قسمتی است از بالای سجاده که طاق محراب آن بازمینۀ ارغوانی و ابروهای محراب بازمینۀ آبی و نقوش سفید است. حاشیه آن از حیث رنگ و طرح مشابه متن میباشد. دور حاشیه بزرگ عبارت : « **انا فتحنا لك فتحاً مبیناً** » دوبار تکرار شده. در دو حاشیه پهلویی برنگ نباتی آیات قرآن نوشته شده. قطعه دوم پارچه ای است ابریشمی دارای دو کتیبه : کتیبه اول بزرگ و بخط ثلث سفید در زمینه آبی نوشته شده « **من بکی الحسین او تباکا وجهت له الجنة** » این کتیبه در حاشیه باریکی محاط است که گلهای نباتی رنگ داشتۀ و فعلاً نخ نماست . کتیبه دوم آیه انا فتحنا دو مرتبه تکرار شده نخ نماست . آنچه مسلم است این قطعه مربوط بهم نبوده و بعد بهم وصل شده اند، طول و عرض هر دو $۱/۴۷ \times ۲/۲۵$ متر است .

زری نوشته دار با نقش محراب .

اشیاء درون قفسه

قفسه ۱

۱ - زری کار رشت عمل میرنظام کشانی که در سنه ۹۵۲ دوخته شده و بمصرف صندوق پوش مرقد مطهر میرسیده است. از زری های بی نظیری است که در اوایل دولت صفویه برای صندوق پوش تهیه شده است و این قدیمترین تاریخی است که درمنسوجات آستان قدس موجود است. این صندوق پوش دارای یک متن و سه حاشیه است. زمینه حاشیه اول مشکی و دومی قرمز و سومی آبی است. در حواشی متن بخط ثلث آیات قرآنی و اسماء الله و اسماء ائمه و نادعلی با زری بافته شده است. در دو طرف خانه هائی که نادعلی نوشته این عبارت نقش است: عمل میرنظام کار رشت سنه ۹۵۲ و یک شعر در یکی از ترکهای متن و ترکهای دو طرف تکرار شده که مصرع دوم آن درست خوانده نمیشود بدین تفصیل :

کرده است ابن تحفه نذر مرقد شاه جهان

حاجی اسوار از دیار لاهیجان

این صندوق پوش در تمام اطراف دامنهای بلندی از جنس متن دارد که صندوق را بپوشاند طول روپوش از قسمت روی صندوق باستانی دامنهای اطراف دو متر و عرض تا سر درزهای دوطرف باستانی دامنهای اطراف یک متر است. کلیه عبارات باستانی کتیبه های متن این صندوق پوش بطور قالبی تکرار شده است. قفسه ۲ و ۳ محتوی طلاهای علیرضای عباسی است که وصف آن درسطور قبل آمده است و ذیل شماره های ۲۲۱ و ۲۱۲ و ۲۱۳ (اطاق دوم طبقه بالا) وارد دفتر موزه شده است.

قفسه ۱

در این قفسه دو کلاه خود آهنی زرکوب و دو گلگیر شمع فولادی موجود است که از هر کدام یکی توصیف میشود :

۱۲۸ - کلاه خود آهنی هدیه کربلائی صادق خارج آن دارای یک حاشیه است که آنرا بدوازده قسمت تقسیم و در هر یک دوازده کتیبه کوچک قلمدانی وجود دارد که در میان آنها اسماء چهارده معصوم بخط نستعلیق برجسته کنده اند. بیرون کتیبه ها بگل های طلا زینت داده شده و بعد از حاشیه هشت نیم ترنج هائی نقش شده. سر هر نیم ترنجی یکسر ترنج کوچک زینت شده که بگل و بوته برجسته تزئین گردیده است. در میان نیم ترنجهای بزرگ آیه انکرسی را باخط ثلث برجسته نوشته اند. در ترنج بالا « **نصر من الله وفتح قريب** » و در پائین « **و من يتوكل على الله** » و در پهلوی این قطعه فولادی گل و بوته هائی تزئین گردیده و همچنین روی کلاه به گل و بوته هائی زینت یافته میخ کلاه چهارپر و لبه اش سوراخ های متعددی دارد برای برگستوان که اکنون بخشی از آن باقی مانده و باقی ازین رفته است. نام واقف در طرف راست پشت کلاه خود در بالای دو ترنج بدین شرح حکاکی شده : « **وقف جناب امام رضا عاlie السلام نمود کربلائی صادق يك زره و کلاه خود را طمع کننده ملعون باد** » اندازه ۱۱×۹ سانتیمتر.

۱۵۸ - گل گیر شمع فولادی جهت شمع از فولاد ساخته شده و روی آن طلاکاری و مشبک است پشت آن نوشته شده : **مال کشيك چهارم**.

۹۳ - آفتابه مفرغ کار اصفهان بدون دسته و لوله آن بدهان از دهنائی منتهی میشود. شکم آن گرد و روی پایه ای قرار دارد. روی بدنه و پایه آنرا گل و بوته تزئینی و ترنج پوشانیده است. لوله اش به بندهای متوازی تقسیم

شده که در میان آنها گل و برگهای کوچک دیده میشود . سبک کار معلوم میدارد که در اصفهان ساخته شده است ، اندازه بلندی ۳۰ سانتیمتر .

آفتابه و لگن مفرغ کار اصفهان

۹۰ - پیه سوز مفرغی سیم وزر کوب ساخت قرن دوازده شامل سه پارچه که تمام بدنه آن بنقوش و گل و برگ با زر و سیم مزین شده است ، بلندی آن ۴۶ سانتیمتر .

۵۹ - لگن برنجی درون آن منقش بگل و بوته هائی است و در روی

آن ترنجهای دیده میشود. دورکنگره دار و فیروزه نشان و بیشتر زمینه آن

پیه سوز مسیوم کوب مرکبه از سه قطعه ساخت قرن دوازدهم هجری

قرمز رنگ است. روی سطح آن زمینه سفید (سیم اندود) و سیاه نموده شده و تا اندازه ای سائیده شده است. در میان ترنجها تزئین کوچکی دیده میشود و در آنها نوشته شده است: «وقف کشیکخانه مبارکه آستانه خدام (خودام) امام (۴) سنه ۱۳۰۷» رقم ۱۳۰۷ یکبار دیگر هم روی لگن تکرار شده است. از حیث ساخت و نقش کاملاً مشابه آفتابه و قاعدتاً برای یک مصرف ساخته شده است. بلندی ۲۰ و قطر دهانه آن ۲۸ سانتیمتر.

فصل ۲

۱۰۷ - قفل فولادی ساخت قرن دوازده هجری ، مستوی ، دسته آن بصورت میله ای در بالای آن قرار گرفته است. در طرفین قفل گل و بونه مشبک فولادی بر بدنه آن افزوده شده و در روی آن صوری شبیه پرندگان کوچک دیده میشود . که در باز کردن قفل سهم بسزائی دارند . کلید آن میله ای است نازک و مستوی که بالای دسته مشبک جا دارد. در روی قفل و کلید نقوش تزئینی بزر نموده شده و در چهار ترنجی که در دو طرف قفل دیده میشود رباعی زیر به زر روی بدنه کوبیده شده است :

این قفل که در صنعتش فنر دریچ است

بر این صنعت هزار صنعت هیچ است

هر کس که بدید چون زلف نگار

پیچ اندر پیچ است

از حیث ساخت و طرز بستن از شاهکارهای صنعت قفل سازی ایران است ،

طول ۲۰ سانتیمتر :

۸۷ - پیه سوز مفرغی کار اصفهان که درون قلمدانهایی در گردن وقاعده

این ابیات نوشته شده است :

چو شمع می که صد خانه را سوختی گذشتی و حرفی نگفتی بما
بگو این روش از که آموختی قد افراختی چهره افروختی
شب ی یاد دارم که چشمم نخفت شنیدم که پروانه با شمع گفت

که من عاشقم گر بسوزم رواست

ترا گریه و سوز بازی چراست ؟

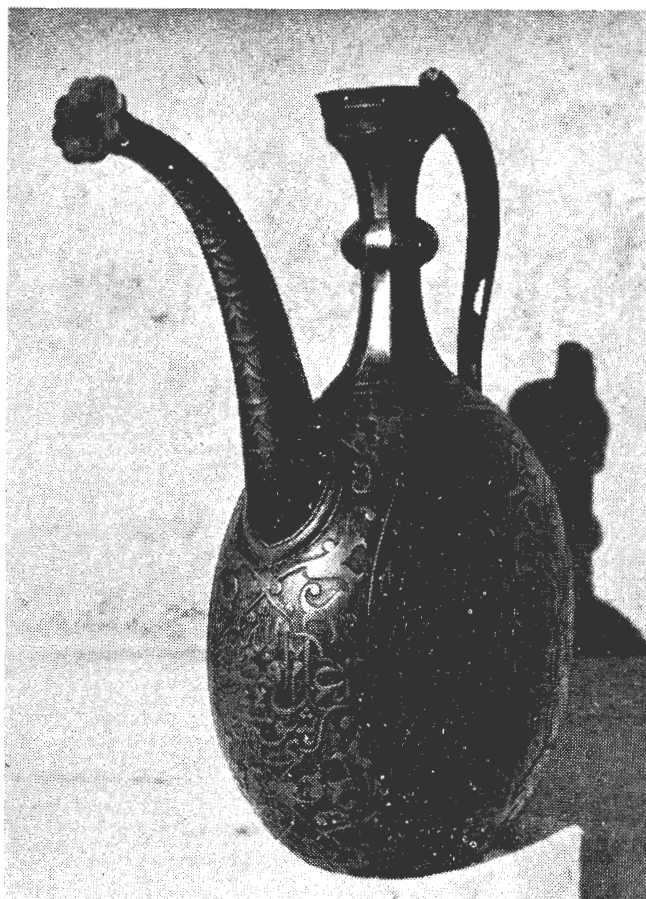
۱۹۱ - جام قلمزده که قسمت داخل و خارج آن با آیات الله پر گردیده است .

نوشته های داخل ظرف قدری محو شده و عموماً در داخل ترنجهای کنده شده . دو کتیبه بخط جلی در میان نوشته های قسمت خارجی ظرف خود نمائی میکند که بصورت حاشیه درآمد و جنبه تزئینی بطرف داده اند . کتیبه بالائی شامل صلوٰه کبیره و کتیبه پائین عبارت از سوره شریفه اذا جاء می باشد . بین این دو کتیبه در میان ۱۲ ترنج صورتهائی کنده شده که بی شباهت بصور ۱۲ گانه بروج نیست . از حیث کار اثری بسیار نفیس از صنایع دوره صفویه است ، گشادی دهان ۱۹/۵ و بلندی ۱۳ سانتیمتر است (کار اصفهان) .

۹۴ - آفتابه مصنوعی لوله دار هدیۀ شاه سلطان حسین تاریخ ساخت ۱۱۲۷ هجری باضواء فیض الله شوشتری پایه آن ازین رفته روی آنرا بانهایت مهارت باگل و بوته های درشت و برجسته منقش نموده اند دورا دور بنقوش تزئینی آراسته شده وروی دستۀ آن شبکه های ریزی تعبیه شده است. درمیان نقوش روی بدنه بخط نسخ وقفنامه زیر راکنده اند : « وقف نمود این ظرف را بر آستانۀ مقدسۀ امام معصوم شهید ابوالحسن علی ابن موسی الرضا علیه الصلوات و السلام کلب علی سلطان حسین موسوی که در آن روضۀ منوره استعمال شود » و نام سازنده در میان ترنج این ظرف بخط نستعلیق نوشته شده : « بسعی اسمعیل جبادار باتمام رسید عمل فیض الله شوشتری ۱۱۲۷ ». نقوش کار همان استادی است که کتیبه های روی درب را ساخته و مابتفصیل از آن در بالا اشاره کرده ایم . ظرافت گلها و شاخه و برگی که در روی این آفتابه دیده میشود گواه هنرمندی این استاد میباشد .

۲۲۰ - صحیفۀ سجادیۀ خطی عهد صفوی که بتازگی تقدیم شده است . دارای تذهیب کاری وبخط بسیارخوشی نوشته شده است : « رقم طالب اسحق نجفی تاریخ رجب ۱۱۱۶ » .

۵۷ - لوحۀ مسی بانقش کننده بنام انیس الدوله که درترنجهایی که دربالا نقش شده کلمات نبی، علی، فاطمه، مجتبی، شهید، سجاد، محمد باقر، جعفر صادق، موسی، علی رضا، محمد تقی، علی تقی، حسن زکی، محمد مهدی، صلی الله علیهم نقش شده است ودر ترنج دیگری بخطخوش نوشته شده: « السلطان شاه عباس الثانی الحسینی صفوی ابی المظفر المنصور الغازی المکرم » و در ترنج دیگری نوشته شده است : « علین آشیان تراب آستان فردوس نشان ابن بر خوردار مراد انیس الدوله » و در ترنج دیگر عبدالمذنب محمد تقی کنده شده است. درجوانب راست وچپ نیز جمعا در شش قلمدانی شش بیت کنده شده. همچنین در میان صفحۀ مزبور شش قلمدانی متضمن ایاتی چند است. در دو ترنج تاریخ این لوحه بدین مضمون دیده میشود : در یکی « فی شهر ذی الحجة الحرام المتظم فی سالک » ودر دیگری « شهور سنه سبع و خمسين و الف من الهجره » نوشته دارد. از حیث کار و خط اثری بسیار نفیس است. بهمین جهت بلوحه مزبور قاب مرمری مخصوص اختصاص داده شده است ، اندازه ۱۶۵×۱۳۵ متر .

آفتابه فولادی هدیه شاه سلطان حسین تاریخ ساخت ۱۱۲۷ هجری

۲۹ - جعبه قلمدان فولادی هدیه شاه سلطان حسین اطراف آن با گل و بوته های طلائی تزئین یافته. نقش آن از بین رفته است نقش روی آن از ترنج و ابروی مشبک تزئین شده و اشعار زیر را دربر دارد :

تعالی الله از این زیبا قلمدان - بنده شاه ولایت
که شد همدست و همز انوی شاهان

قلم فرماندهی شیوا بیان است
که حرفش بر زبان دائم نهان است

دعای شاه میباشد مدارش (سلطان حسین)

بود ذکر خفی پیوسته کارش

بود در نیستان بر پا نشسته پی خدمت میان را تنگ بسته
زشت شه جدا ناگشته چون تیر بجان دشمنان خوابانده شمشیر
کسی کم دیده در ازمان وادوار زبانی اینچنین هرگز دهندار
چو فرمان شهان را ترجمان است

ز سر تا پا از آن گوش و زبان است

نام سازنده در ترنج کوچکی دیده میشود: «عمل کمال الدین محمود»

این جعبه که در اصل قلمدانی است سابقاً برای جای مهر مبارک تخصیص داده
میشده است، اندازه آن ۳۶/۵ سانتیمتر.

۱۰۰ - آفتابهٔ مسی میناکاری ساخت قرن دوازده. در دهانهٔ آن از بین

رفته است. لوله اش کمی ضرب دیده و مینای آنهم در چند جا ریخته است.
شکل بدنه آن مستوی و لوله آن خم شده است. نقش مینای آن بر روی دسته
و پایه و گردن و لوله عبارت است از شاخه های گل ریز و در زیر گلوی آفتابه
نقش شاخه های مو آویخته با برگ و میوه برنگ آبی دیده میشود. در دو طرف
آفتابه دو ترنج برجسته ساخته اند که نقش بوته های گل سرخ آنها را زینت
داده است. در جلو و پشت آن نیز دو ترنج مزین تهیه شده که یکی بدسته متصل
است و از یکی لوله بیرون آمده است. در پائین نقوش هندسی با رنگ مایل
بسبزی بر جلوهٔ مینای آن میافزاید، بلندی ۳۲/۵ گشادی ۱۵ سانتیمتر.

۱۸۰ - دستهٔ خنجر لعل صورتی رنگ که با کمال هنرمندی تراش گردیده

و شینی بسیار نفیس بشمار میرود. ساخت قرن دوازدهم هجری.

۸۹ - چراغ مفرغی که جای قتیلهٔ آن کمی شکسته و بدنه آن چهار گوش

میشد. روی مخزن این چراغ مجسمهٔ فیلی نموده شده که در شکم آن میله ای
جهت عبور روغن تعبیه گردیده است. روپوش فیل با کمال دقت ساخته شده
در پشت فیل حلقه ای بشکل (S) قرار دارد که بوسیله آن چراغ را بسقف
میآویخته اند نام واقف از زیر روپوش آن بدین شرح خوانده میشود: «وقف

آستانهٔ حضرت امام رضا علیه السلام نمود محمد حسین الاصفهانی
سنه ۱۰۹۱» و در بالای آن عباراتی دیده میشود که ظاهراً بزبان هندی است،

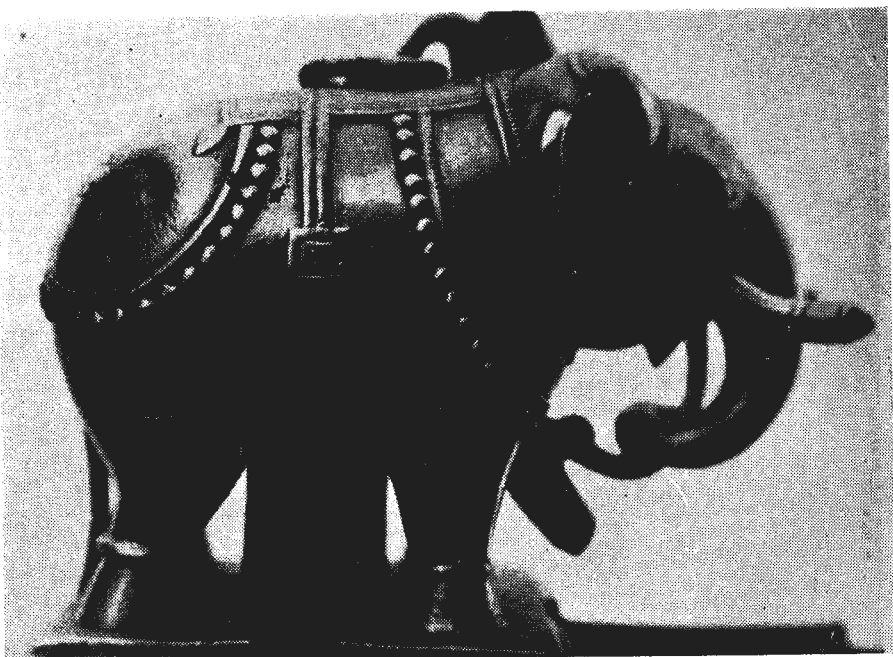
طول چراغ ۲۵/۰ متر.

آفتابهٔ مسی میناکاری کار اصفهان ساخت نیمهٔ اول قرن دوازدهم

۸۶ - پیه سوز مفرغی بنام محمد حسین ساخت اصفهان نسبتاً سالم دو
دائره برجسته آنرا بسته قسمت میکند در قسمت بالا کتیبه‌ای بین دو قسمت منقوش
بدین تفصیل خوانده میشود :

زمانی نیست کز عشق تو جان نمیسوزد
کدامین سینه را کان غمزهٔ پرفن نمیسوزد
همه شب زار میسوزم بتاریکی و تنهایی
که با من هیچ دل در گلبن نمی سوزد

چراغ مفرغی که روی مخزن آن مجسمه فیلی ساخته‌اند

قسمت میانه بدنه را خطوط شکسته متوازی بچهار بخش تقسیم نموده و مزین بگل و بوته است. در روی برجستگی ساده‌ای که قسمت بالا را از بدنه جدا کرده است نوشته شده است: «وقف امام رضا نمود محمد حسین طمع کننده بلعنث خدا و نفرین رسول گرفتار شود صدق‌اله العلی العظیم سنه ۱۳۱۸».

اشیاء خارج از قفسه

۲۰۷ - گلدوزی روی ماهوت که با نوشته سفیدی در میان آن عبارت: «وقف آستانه علی بن موسی» دارد نقشه آن محرابی و جهت استفاده جانماز ساخته شده است، اندازه $۹۵/۱ \times ۲۴/۱$ متر، بافت پایان قرن یازدهم هجری. ۵ - حاشیه زری گلداز بافت قرن ۱۱ که شامل ۱۲ حاشیه گل و برگ الوان روی زمینه زرد میباشد، اندازه $۷۰/۱ \times ۸۲/۰$ متر.

۲۰ - اطلس نوشته دار (پرده) بامضاء محمد حسین، بافت ۱۲۰۲ که در میان ترنجهای مکرر آن اسماء الله و آیات قرآن و یا حسین مظلوم بافته شده است، اندازه $۹۸/۱ \times ۲۶/۲$ متر.

۲۱۰ - اطلس نوشته دار قرن ۱۳ که در زمینه آن چهار ترنج برنگ آبی عبارت : « نصر من الله وفتح قریب » را چهار نوبت نوشته اند. دورتا دور اسامی ائمه و درجوانب راست وچپ در چهار ترنج یا حسین مظلوم چهار نوبت تکرار شده است ، اندازه $۰/۲۲ \times ۰/۳۴$ متر

۲۵ - اطلس زربفت با گلدوزی کار اصفهان. حواشی آن دارای ترنجهای بوده ، متن مزین به گل و برگهای الوان برجسته بزرگ است ، اندازه $۱/۲۰ \times ۱/۲۰$ متر.

۱۰۸ - زری گلداز (حاشیه) بافت اصفهان قرن ۱۱ ، شامل ۱۷ حاشیه گل و برگدار که نقشه آنها یک در میان مشابه یکدیگر است. اندازه $۰/۶۰ \times ۰/۴۱$ متر. ۲۴ - اطلس زربافت گلابتون دار که در حاشیه و متن گل و برگهای الوان مزین گردیده و مجموعاً شکل بدیعی بوجود آورده است ، اندازه $۱/۴۳ \times ۱/۴۳$ متر.

اطاق سوم (طبقه سوم)

۱۸ - مخمل زربفت و گلابتون دار بافت اصفهان بشکل سجاده دارای چهار حاشیه ، بافت پایان قرن ۱۲ هجری ، اندازه $۱/۲۷ \times ۱/۸۱$ متر.

۳۰ - زری گلداز (پرده) بنام حسین خان سردار کار استاد رضای اصفهانی بسال ۱۲۲۰ دارای ۱۴ حاشیه است که دو حاشیه آن متضمن صلوات کبیر میباشد. متن دست بافت دوزی قالبی است. در میان آن ترنجی است که عبارت یا ضامن الغرباء والمساکین را مکرر دربردارد. عین این عبارت نیز در چهار گوشه متن بافته شده است ، اندازه $۲/۹۶ \times ۱/۷۷$ متر میباشد.

۳۳ - زری ترنج دار ، بخشی از روپوش صندوق مطهر بنام سردار حسین خان ، عبارت است از زری اصل دستبافت متن دوزی قالبی ، محرابی ، در بالا دلوچک دارد ، زمینه آن سرمه ای ، دارای گل و بوته سبز و قرمز و همچنین بین ترنج های کوچک با گل و بوته پر شده است. میان ترنجهای گل هائی است که رنگ بعضی از آنها محوشده . در پائین پرده در زمینه سرمه ای شکل محرابی است که با حاشیه قرمز گلدوزی شده است و در پنج سطر این عبارت برنگ زری نوشته شده : هو الواقف

بر دری شاهی که از اعجاز کرد
نقش شیر پرده را سحر خوار
شد حسینخان آن سر سردار ها
واقف این پرده زرین نگار

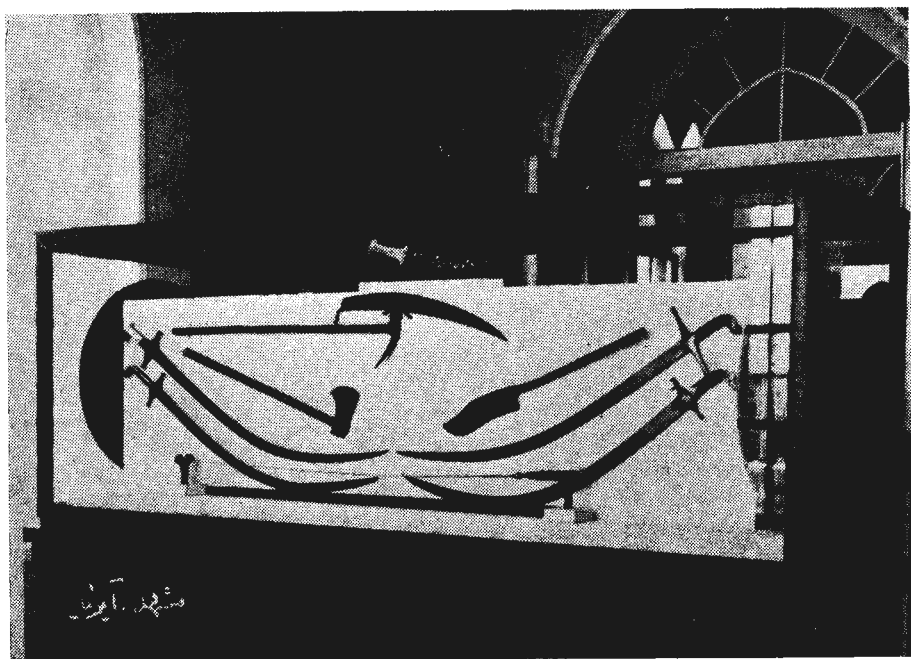
پرده مزبور از سه طرف حاشیه دارد بدین تفصیل : دوحاشیه باریک و یک کتیبه در وسط است. در کنار حاشیه طرف راست از پائین بالا بخط طلائی و قلم ثلث صلوات بر دوازده امام نوشته شده و در کتیبه بالای پرده صلوات نادعلی با تاریخ ۱۲۲۰ نوشته شده. کتیبه طرف چپ از بالا پائین بوده و مطابق کتیبه طرف راست میباشد. از ملاحظه اول و آخر کتیبه چپ و راست معلوم میشود که کتیبه طرف راست از اول عبارت **بسم الله** را کسر دارد و کتیبه سمت چپ از آخر کلمه « **والعصر و الزمان صلوات الله علیهم** » را کسر دارد. بهمین نسبت این کسری از پائین پرده محسوس است ، اندازه ۲/۳۲×۳/۳۴ متر. ۱۷ - مخمل زربفت و گلابتون دار که بشکل محراب با حواشی گلدوزی شده است ، پایان قرن ۱۲ هجری.

۱۶ - اطلس زربفت و گلابتون دار که شاید در اصل سوزنی یا جانمازی بوده ، زمینه آن قرمز و روی آن با گلابتون اصل و ابریشم زرد دوزی و گلدوزی شده ، دارای دو حاشیه از چهار طرف است و در قسمت پائین هیچ حاشیه ندارد. حاشیه و زمینه آن اطلس آبی است که با گلابتون بطور بند رومی دوخته شده و در وسط بند رومیهای گلها دیده میشود. در دو طرف حاشیه بزرگ دوحاشیه کوچک از گلابتون دارد که روی درزهای بین حاشیه ها دوخته شده. متن جانماز بند رومی دوزی است که در میان خانه ای در بند رومی یک گل درشت دوخته شده است و در بالای سوزنی درون متن از دو طرف دولچک دارد که بشکل محرابی است. در وسط این دولچک دو شاخه بزرگ گل زمینه آنرا از دو طرف پر نموده. در داخل محرابی در زمینه طلائی رنگ با ابریشم مشکی این عبارت بافته شده : « **یا هو سبحان ربی الاعلی و بحمده یا الله ۱۱۹۷** ». طول سوزنی ۱/۷۴ و عرض آن ۱/۱۷ متر است.

۳۱ - زری ترنجدار (بخشی از پوش صندوق مطهر) بنام سردار حسینخان بافت اصفهان بسال ۱۲۱۹ ، اندازه ۱۷۸×۱/۱۹ متر.

قفسه

در این قفسه تعدادی سلاح سرد گذاشته شده که اغلب آنها از حیث کار در عداد شاهکار های صنعتی است و چون این نوع اسلحه امروز از بین رفته است از نظر تاریخی حائز اهمیت بسیاری است بخصوص که بسیاری از آنها دارای نقوش تاریخی است که مازیداً بر حسب اهمیت بتوصیف بعضی از آنها میپردازیم: ۱۱۲ - ساعد بند زرکوب با سچ بند عمل استاد حسن دارای کتیبه طلاکاری، در میان آن **بسم الله الرحمن الرحیم** و آیه الكرسي را تا **سمیع العلیم** باطلا

مجموعه سلاح سرد متعلق بموزه آستان قدس رضوی

بخط ثلث نوشته است. پشت میج در یک ترنج قلمدانی باطلا نوشته شده **یا قاضی الحاجات** در سطح خارج ساعد بند یک کتیبه یاریک باطلا منقوش شده که اسم سازنده و تاریخ آنرا در بر دارد که در بالا ذکر شد. همچنین از اطلس سبز آستر شده و در زیر بست دست، مخمل سبز گرفته است باضافه دارای دو میج بند فولادی و حافظ پشت دست که زره است دارد، اندازه ۳۵ طول و ۷ سانتیمتر عرض.

۱۱۱ - ساعد بند زرکوب فولادی لبه آن دارای حاشیه ایست که در میان آن آیه الکرسی را بخط ثلث تا **الاعلی العظیم** تزئین شده و روی روپوش از عرض نوشته **بسم الله الرحمن الرحیم** دارد. دور ترنج بر روی سطح ساعد بند نوشته است **من یتوکل علی الله و در بالا و پائین یا ولی الحسنات باضافه جملا** دیگر و تصویر ماهی نقش شده و تمام اشکال نقاشی شده زرین کوب است در جوف داخل آن مخمل سورمه ای آستر شده است. همچنین برای پشت دست زره خاصی که جوانب آن طلا کوب گردیده پساعند متصل شده است و در میان یک ترنج **یا قاضی الحاجات** را باطلا نوشته اند، اندازه ۲۴×۷/۰ متر.

۱۲۶ - کمان زمينه قرمز تذهيب شده که نمونه بسيار جالبی از کمانهای دوران صفوی است. درون آن درمیان ترنجهای نوشته هائی بنام **يا الله** و **يا محمد** و **يا علي** دارد. هم چنین نوشته شده است:
جو توفيق خدا ساخت عباس اين کمان را

وقف کرد بر حضرت سلطان علي موسي الرضا
۱۲۵ - کمان دیگری مشابه کمان فوق الذکر که در درون آن نوشته زیر را دارد:

شکر الله توفيق شد رفيق **که بدخواه من گشت تمام**
و در قسمت خارج اين بيت :

کرد اين قبضه را بصدق تمام **ابن حافظ شهاب وقف امام**

۱۳۱ - تبرزين فولادی لبه پهن بدون عيب، پشت آن بصورت اژدهائی دهان گشاده و میان خالی منتهی میشود، ميله آن بسرنيزه ای ختم میشود، روی تبرزين ترنج و نقوش تزئين تذهيب وکنده کاری دارد. بلندی ۷۵ سانتيمتر.
۱۳۶ - کارد دسته شير ماهی بعرض ۳ و طول ۳۲ سانتيمتر.

۱۸۸ - خنجر مرصع با غلاف ميناکاری دسته گوه ر نشان.

۱۱۶ - شمشير دسته شاخی فولادی ساخت اصفهان بامضاء مير علي هديه محمد الزمان ابن بوداق ، دارای تيغه ای است برگشته و جوهر دار که قبضه و دسته آن بگل و بوته تذهيب شده است. نام سازنده درمیان ترنج خوانده میشود: « **هلال يکشنبه شمشير کار مير علي است ۱۰۰۸** » واقف آن محمد الزمان بوداق است که نام خود را در ضمن شعری روی شمشير کنده است: « **ابن بوداق محمد زمان سنه ۱۱۳۰ - هلال يك شبه را کرد وقف صاحب الزمان** » و در طرف ديگر شمشير نوشته شده:

هر آن نهالی کز گلشن من بردوستان شمر بندد

ز لطف خدا هلال يك شبه را کمر بندد

بايد دانست که استاد مير علي یکی از شمشير سازان مشهور زمان شاه عباس بوده است ، اندازه درازی ۸۸ و پهنای ۳ سانتيمتر است .

۱۱۴ - شمشير فولادی با دسته شاخی و تيغه برگشته جوهر دار بدون شيار که در طرف قبضه آن شعر زیر نوشته شده :

تيغ علي چو سرخ بخون منافق است

دارد دودم چو صبح ولی هر دو صادق است

و در میان ترنجهاء عبارت: «والله الذی حتی لایموت کلب علی محمد صادق الموسوی سنه ۱۱۱۴» دیده میشود روی قبضه و دسته این شمشیر هم تذهیب داشته که از بین رفته است، درازی ۸۷ سانتی متر.

۱۳۲ - تبرزین زرکوب فولادی ساخت قرن ۱۲ بادسته چوبی که دولوله برنجی در بالا و پائین بر روی آن نصب شده و در میان تیماج گرفته شده است. نقش آن برجسته و شامل شاهکاری میباشد. در روی آن بخط نسخ یک طرف **یا قاضی الحاجات و در طرف دیگر یا کافی المهمات** نوشته شده. در پشت تبرزین نقوش برجسته و در بالا و پائین گلهای پیچیده بهم داشته و عبارت زیر خوانده میشود: «**و ما النصر الا عند الله رب نجنی بمحمد و علی**» روی دولوله برجسته و مزین بنقوش گل و بوته میباشد، بلندی ۵۹ سانتیمتر است.

۱۲۹ - مضراب نقره زرکوب بادسته فولادی ساخت هندوستان در قرن ۱۲، زیر دسته مجوف و از داخل پیچ است و منتهی بسرفیلی میشود که تیغه‌ای روی آن نصب شده است. سرفیل با روپوش و دندان و خرطوم آن در نهایت خوبی نمودار است. در بخش بالای تیغه گل برگهای باریک بدور دایره‌های درشت بسبک کارهای هندوستان قرار گرفته و این نوشته را نیز دارد: «**هندوستان وقف امام رضا علیه السلام**». طول ۲۲/۵ و عرض ۵/۵ سانتیمتر است.

۱۳۵ - عصای چوبی محتوی شمشیر دو دم تیغه آن جوهر دار که در منتهای مهارت ساخته شده است. دارای ترنج نوشته داری است بدین مضمون: «**وقف جناب علی ابن موسی الرضا سنه ۱۲۵۸**» دسته آن با گل و بوته‌های تزئینی زرکوب ساخته شده است. غلاف شمشیر به شکل عصای بلندی است که از نی هفت بند ساخته و روی آنرا چرم گرفته اند و در پائین و بالا دارای دوبخش فلزی است. شکل عصا و شمشیر نمونه‌های کار زمان صفویه است منتها در قرن سیزده وقف گردیده است، درازی ۱۰۷ و پهنا ۱/۸ سانتیمتر است.

۱۳۱ - تبرزین فولادی قسمت برنده آن بشکل نیزه چهارپر است. دسته آن مجوف و از تیغه جدا است، طول ۷۵ سانتیمتر است.

تالار چهارم (طبقه بالا)

اکثریت اشیاء این تالار عبارتست از منسوجات نفیسی که در بالا بدان اشاره کرده‌ایم و ما سعی میکنیم با رعایت خلاصه چند پارچه آنرا مورد تشریح قرار دهیم:

۲۶ - پرده مخمل گلابتون دار زربفت با مضاء محمد رضا پسر فتحعلی شاه

قاجار بشکل محراب با حواشی ، متن آنرا گلدانی با شاخ و برگ و گل و بلبل پر نموده است، دوشیر از طرفین محراب نموده شده ، در حاشیهٔ عریض که بین دو حاشیهٔ دیگر قرار گرفته ابیاتی درون قلمدان با گلابتون اصل بافته شده است ، اندازه $۱/۵۴ \times ۲/۳۰$ متر .

۳۲ - زری ترنج دار بنام سردار حسینخان بافت اصفهان ۱۲۱۹ که بخشی از پوش صندوق مطهر بوده است ، اندازه $۰/۸۰ \times ۲/۳۸$ متر .

۹ - زری نوشته دار بخشی از پرده بنام سردار حسینخان ، اندازه $۱/۲۳ \times ۱/۵$ متر .

۲۷ - مخمل گلابتون دار زربفت با مضاء محمد رضا پسر فتحعلی شاه قاجار (مشابه پرده شماره ۲۶) .

۳۵ - مخمل زربفت و گلابتون دار که استفادهٔ جانمازی از آن شده است . دور آن محرابی اووان با گلابتون اصل دوخته شده ، در بالا دولچک کوچک دارد ، از پائین بوته ای شروع و تمام زمینه را پرمیکند ، در بالا شکل دو دست دیده میشود و در میان آن نوشته شده : « **الله اکبر سبحان ربی الاعلی و بحمده** » همچنین سال ۱۳۳۱ با گلابتون در بالای شکل گلی دوخته است . حاشیه اش از چهار سمت گل و شاخه های پیچیده دارد ، اندازه $۱/۴۰ \times ۱/۹۰$ متر .

۳۹ - سوزنی گلابتون دوزی روی کرباس بافت نیمه دوم قرن سیزدهم که با وضع خوبی باقی مانده و کرباس آن بکلی در زیر کار پنهان مانده است . گلابتون آن مفتول های نقرهٔ اصل است . نقش آن عبارت است از یک متن با زمینهٔ نقره ای و نقش روی آن در میان گل و بوتهٔ الوان میباشد . حاشیهٔ آن ترنجهای درشت است که در میان دو حاشیه زمینه نقره ای و گل های ساده جا دارد و اطراف آن دو حاشیهٔ دیگر باریک است . در چهار گوشهٔ اصلی مربعاتی است که صورت گل و پرندگان را نشان میدهد . نقش میان هر ترنج عبارت از گل چهارپر و ستاره ای شکل است که اطراف آنرا گل های دیگری فرا گرفته ، اندازه $۱/۱۸ \times ۱/۸۶$ متر .

۳۸ - پردهٔ زربفت و گلابتون دار علی نقلی قاجار . این پرده که با گلابتون اصل و ابریشم الوان تمام آن دست دوزی شده واقف آن شاهزاده قاجار و سال وقف آن سنه ۱۲۴۰ میباشد . زمینهٔ این پرده هلی رنگ دارای یک ترنج در وسط و دولچک در طرف بالا میباشد . قسمت بالای آن دارای هفت ردیف حاشیه است که در میان آنها اشعار دوخته شده است . حاشیه سه طرف دیگر مرکب از سه ترك است . دو حاشیهٔ باریک در طرفین مثل حاشیه قسمت بالا دارد . اشعاری با ابریشم لیلی سیر دوخته شده که مطلعش این است :

یافت چون ترتیب مرغ مژده را جبرئیل تا سرادقهای عرش کبریا پرواز کرد

در قسمت پائین دوشیر و خورشید اضافه دارد و در قسمت بالاسه ترنج اضافه دوخته شده که در اولی و سومی این عبارت را با گلابتون بافته اند: « **یدالله فوق ایدیهیم** » و در ترنج وسط با ابریشم نیلی دوخته شده: « **بسم الله الرحمن الرحیم** » و در چهار گوشه با ابریشم، نیلی این جملات نقش شده، بالا: « **انا مدینه العلم و علی بابها** » و در پائین « **هو انا دار الحکمه و علی بابها** » و در زیر: « **بسم الله** » با خط طلائی و ابریشم همچنین نوشته شده: « **السلطان ابن السلطان - السلطان فتحه لیشاه قاجار** » و در زیر این اشعار دیده میشود:

شه زاده کامران دوران دارای جهان علینقی شاه
این پرده ز چشم حاجت خویش آورد در این خجسته درگاه
و تاریخ وقف در طرفین صلواتی که با ابریشم قرمز نوشته شده
اینطور معین است:

کز پی تاریخ سال پرده این در بگو صاحب این در پر جان پرده اعجاز کرد ۱۲۴۰

و در پائین رقم شده کمترین غلام محمد باقر و در حاشیه پائین بین دوشیر و خورشید نوشته: « **عمل کمترین غلام جان نثار استاد محمد زین دار** » طول این پرده از وسط از بالای هلال ۲/۹۸ و بدون هلال ۲/۷۹ متر، عرض بدون حاشیه مخمل (رضائی است) ۱/۴۷ متر میباشد.

۷۲ - نیزه زرنگار چوبی مربوط بقرن سیزده، یکسر آن برنجی و طرف دیگر بسرنیزه ای منتهی و کمی خمیدگی دارد. روی آن بگل و بوته های تزئینی نقاشی شده است و به لعابی اندوده میباشد. این نیزه که در کمال خوبی حفظ شده نمونه گرانبهائی است برای شناسائی اسلحه زمان خود « نیزه چوبی دیگری تقریباً با همین مشخصات برابر آن بطور قرینه دیده میشود ». اندازه اولی ۳۸۰ و پهنای دو سانتیمتر، دومی بدرازی ۳۹۴ و پهنای دو سانتیمتر میباشد.

۲۱ - اطلس زربفت و گلابتون دوزی نیمه اول قرن سیزده برنگ سرخ که بخوبی باقیمانده است. نقش وسط آن عبارت از ترنج بزرگی است که بصورت یک گل بزرگ و چهار مرغ در میان گل و بوته ها زینت شده است. در چهار گوشه

آن لچک با نقشه هندسی قرار گرفته در زمینه آن ترنج‌هایی کوچک بافته شده است و حاشیه آن گلابتون دوزی با مفتول های زرین و گل‌های درشت روی زمینه طلائی بین دو حاشیه باریک با زمینه قره ای قرار گرفته است .
اندازه $۱/۴۰ \times ۲/۳۲$ متر .

۲۲ - مخمل زربفت و گلابتون دار (سوزنی) بافت قرن سیزده که در نهایت خوبی حفظ شده است. نقش آن عبارت است از ترنج بزرگی در وسط و در چهار گوشه چهار ترنج با گل و بوته های ریز میباشد. در میان ترنج گل هشت پر و گل‌های درشت دیگری دیده میشود. حاشیه اصلی نقش شاخ و برگ گل‌هایی است که درهم پیچیده است و در میان دو حاشیه با ریک بنقش مداخل قرار گرفته است . نقش آن با کمال دقت تهیه و تمام مخمل را پوشانده است ، اندازه $۱/۳۵ \times ۲/۲۱$ متر .

۴۷ - مخمل زربفت و گلابتون دار قرن سیزدهم. در میان آن یک ترنج بزرگ و چهار لچک که با گل و بوته هائی مزین شده دارد. حواشی نیز با گل و برگ تزئین یافته است. زمینه مشکی میباشد ، اندازه $۱/۴۵ \times ۰/۹۸$ متر .

۴۲ - اطلس زربفت گلابتون دار در وسط آن ترنج و در اطراف چهار لچک دارد. دارای حاشیه پنج ترکی است. زمینه طرفین مثل متن و سه ترك دیگر زمینه ای گلابتون است. متن و حاشیه قرمز بوده با گلابتون اصل گلدوزی شده بعلاوه صورت هشت مرغ بزرگ و چند مرغ کوچک دارد ، اندازه $۲/۳۰ \times ۱/۳۲$ متر .

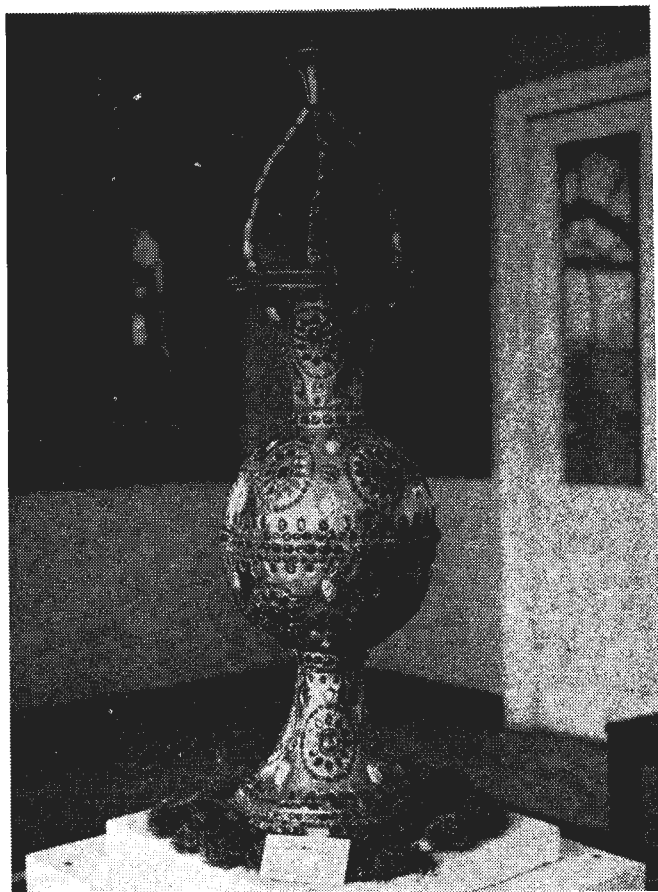
۳۲ - زری ترنج دار بخش پائین از روپوش صندوق بنام سردار حسینخان با مضاء محمد عالی بافت اصفهان ۱۳۱۹ و بافته آن نیز رضای اصفهانی است ، انداز $۲/۳۸ \times ۰/۸۰$ متر .

۱۹ - اطلس زربفت و گلابتون دار (سوزنی) که با مفتول‌های طلائی در کمال خوبی حفظ شده. نقش وسط آن عبارت از ترنجی است چهار پر که گلی در وسط دارد و در بالا و پائین آن دو مرغ در طرفین شاخ گلی قرار گرفته اند. همچنین چهار لچک دارد. نقش آن گل و بوته هندسی است که بر روی زمینه اطلس تهیه شده است. در حاشیه یک ردیف گل‌های درشت روی اطلس و در میان دو بند حاشیه گل و بوته گلابتون است که تمام پارچه را پوشانده. قسمت بالا و پائین سوزنی را با گلابتون بشکل بوته های جقه ای روی زمینه اطلس سبز تکمیل میکند ، اندازه $۱/۹۵ \times ۱/۲۰$ متر .

۴۰ - کرباس زربفت و گلابتون دار بافت قرن سیزده بند رومی باف که درون گل و برگ‌هایی تزئین نموده و دارای پنج حاشیه میباشد .

قفسه ۱

۱۵۹ - قندیل زرین گوهر نشان ساخت مشهد با پدنه گرد و سه بندزری
گوهر نشان که بوسیله آن قندیل آویخته میشده است . در میان قندیل
برآمدگی دارد و سطح آن با گوهر مزین شده است . بند های زرین زنجیر نسبتاً

قندیل زرین گوهر نشان ساخت سال ۱۲۷۱ هجری

سالم مانده و یک گوهر درشت آن افتاده است . بخش بالای صفحه دو گوهر دراز
آن از بین رفته است . درپائین روی پایه ورقه زرد شکاف کوچکی خورده و یازده
گوهر کسر دارد . مابین قندیل آویز های مینا کاری با منگوله های ابریشمی دیده
میشود که چند عدد آن از بین رفته است . گوهرهایی که روی این قندیل بکار رفته

عبارتند از فیروزه های درشت و ریز، لعل، در، یک، برلیان و یاقوت ریز. در روی قسمتی از قندیل بخط نسخ نوشته شده: «در عهد تولیت جناب جلالتمآب بندگان عالی آقاییان میرزا فضل‌اله متولیباشی روضه مقدسه رضویه وزیر نظام دولت علیه ایران این قندیل مرصع ساخته شد تاریخ شهر شوال ۱۲۷۱» و روی نگین فیروزه ای جمله الملك لله خوانده میشود، اندازه ۴۵×۳۰ سانتیمتر.

۴۹ - شیروانی پوش مروارید دوزی مهد علیا مادر ناصرالدین شاه. در وسط آن فضای باریکی خالی دارد. ساخت ۱۲۸۵ هجری کار بی‌بی‌جان زردوز است. مخمل آن آبی رنگ و بالنسبه سالم مانده بشکل ذوزنقه‌ایست که در دو طرف آن مثلی قرار دارد، هر بخشی بوسیله حاشیه پهنی از دیگری مجزا شده است. در میان این حاشیه‌ها ترنجهای قلمدانی و گل و بوته های تزئینی دیده میشود. در هر گوشه یک بوته بزرگ جقه‌ای نمودار است و اشعاری بخط نستعلیق مبنی بر مدح ائمه و تقدیم‌کننده این شیروانی پوش در میان ترنجها نوشته شده است. در فاصله هر یک از ترنجها یا امام رضا نگاشته شده و نام هدیه‌کننده در آخر بدین مضمون خوانده میشود:

«پوشیده نماناد که این ام قری

پوشیده زام ناصرالدین شاه است»

و در زیر آن بخط نستعلیق نوشته شده: «عمل بی‌بی‌جان زردوز

در سنه ۱۲۸۵.»

۶۹ - منبر خاتم شیراز کار هاشم بیگ دارای سه پله و یک تکیه‌گاه بشکل تاج میباشد و ارتفاع آن سوای تکیه‌گاه ۱/۵۴ و عرض ۱/۴۴ متر و متضمن ابیات زیر است:

این منبر خاتم که در ایوان رضا

هاشم بیکش نهاده بهر شهدا

تاریخ بناش گشته صبا بر جاوید

از آه و فغان و ناله نا پیدا

منبر مزبور نمونه زیبایی از خاتمکاری قرن سیزدهم بشمار میرود.

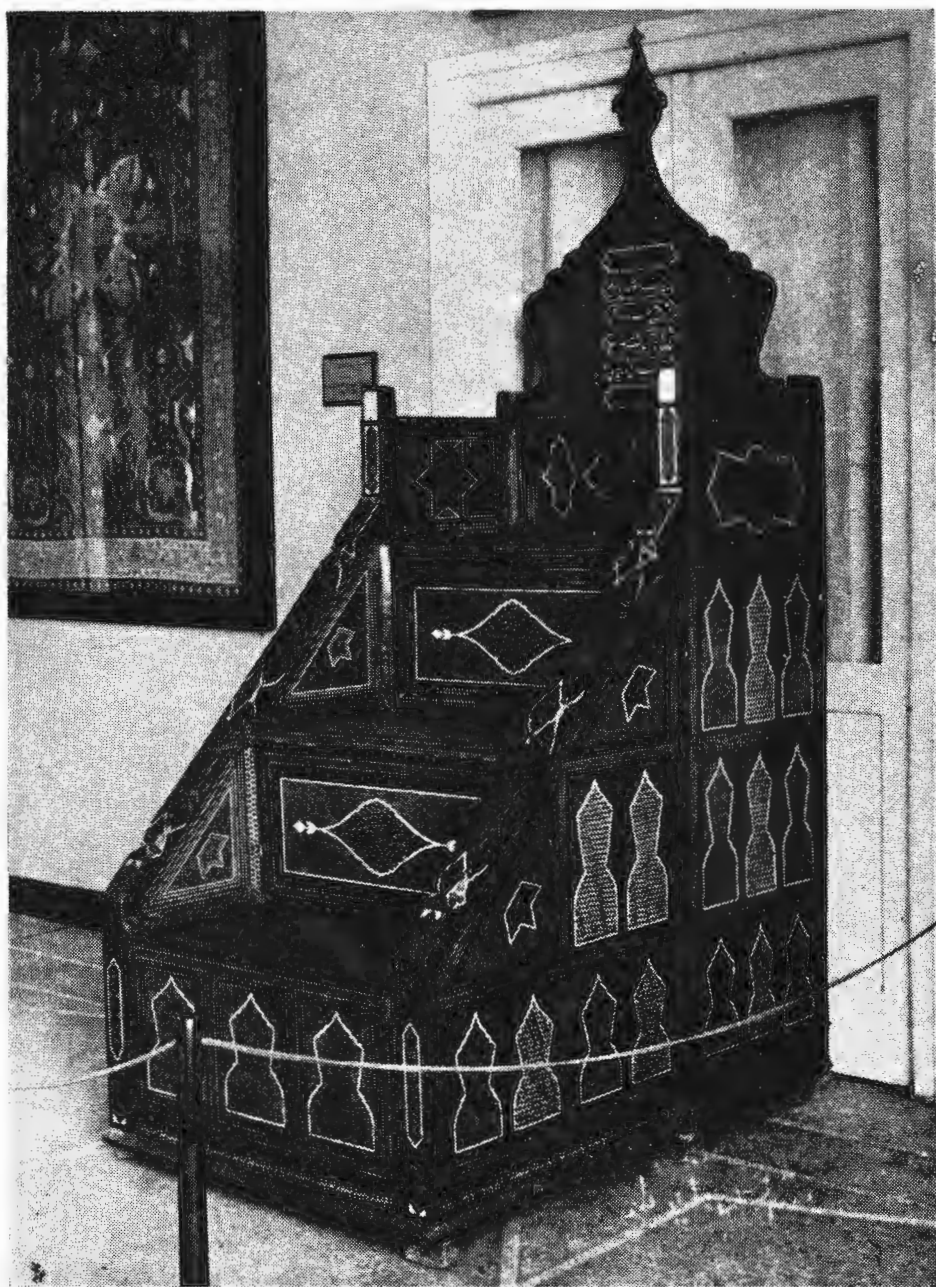
اطاق پنجم (طبقه بالا)

۴۶ - گلدوزی روی ماهوت (بیرق) بافت قرن ۱۳ با نقش شیر و خورشید.

۴۵ - پرده قلابدوزی نوشته روی ماهوت که در ۱۲۶۸ چراغ علیخان

نایب‌الحکومه اصفهان آنرا هدیه نموده، کار اصفهان و عمل حاج مهدی است.

در چند جامرمت شده، نقش آن محرابی است که روی زمینه قرمز با دو لچک

در طرفین بگل و بوته مزین شده است. نوشته این پرده در داخل محراب روی بندها با خطوط ثلث میباشد. در قسمت بالای پرده بعد از **بسم الله** آیه نور بخط ثلث خوانده میشود و بعد قصیده ای بخط نستعلیق دارد که مصرع اول آن این است :

ای آنکه نور چشم حبیب خداستی

در فواصل بندها گلهای درشت هندسی بافته شده است. در حاشیه ای که عبارت از گل و بوته بهم پیچیده ای از دوران گلدان روی زمینه قرمز نموده شده است نام هدیه کننده در زیر اشعار نامبرده با خط ثلث بدین شرح نوشته شده :

« وقف بر درب حرم مطهر ثامن الائمه حضرت امام رضا نمود کاب آستانه حضرت رضا چراغعلیخان (این کلمه با خط قرمز نوشته شده است) نایب الحکومه اصفهان عمل حاج مهدی الاصفهانی ۱۳۶۸ » این سبک کار که هم امروز نمونه های آن در رشت متداول است مشابه شماره زیرین است که در اصفهان ساخته شده ، اندازه ۲/۲۸×۳ متر .

۴۶ - قلابدوزی روی ماهوت نوشته دارد در ۱۲۷۱ توسط محمد ابراهیم هدیه شده اما در سال ۱۲۶۸ در اصفهان ساخته شده است. جز چند زدگی ندارد. نقش آن عبارت از محراب بزرگی است که در روی زمینه قرمز تهیه شده ، در داخل آن اشعاری بر روی بندهای آن نوشته شده است. دولچک بالای محراب منقوش بگل و بوته های بهم پیچیده است. در قسمت بالای محراب بخط نستعلیق **بسم الله** و آیه زیر با خط ثلث در روی زمینه نوشته شده است :

« هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب و الشهاده و هو الرحمن الرحیم » و بعد قصیده ای بخط نستعلیق دارد که با مصرع زیر شروع میشود :

ای از طفیل ذات تو ایجاد ما سوا

ایجاد ذات پاک تو از ما سوا سوا

و آخر آن بدین شعر خاتمه مییابد :

کفاش تا نهد ز شرف بر سپهر مهر

گر سر بخاک نهد در روضه رضا

این اشعار دوازده سطر است. در فاصله بندها گلهای درشت بافته شده است و در زیر اشعار بخط ثلث نوشته شده : « وقف بر حرم مطهر و روضه طاهر حضرت امام رضا (۴) نمود محمد ابراهیم التبریزی فی ۱۲۷۱ عمل حاج مهدی الاصفهانی ۱۳۶۸ کتبه محمد » نقش حاشیه

عبارت از گل و بوته زیاد بهم پیچیده ایست که از دو گلدان خارج میشود ، اندازه $۱/۹۴ \times ۳/۱۴$ متر است .

۳۷ - سوزنی مخمل زربفت و گلابتون دار اصل که در وسط دارای ترنج و چهارلچک ترنج میباشد . در متن آن گل و برگ و خوشه های انگور دوخته شده ، دارای یک گل خورشیدی است ، اندازه $۰/۸۴ \times ۱/۲۰$ متر

اطاق ششم (طبقه بالا)

مصنوعات قرن ۱۳ هجری

۴۱ - کرباس زربفت گلابتون دار زمینه طلایی که با گلابتون و ابریشم با نقشه بند روسی گلدوزی شده ، دارای حاشیه چهار ترکی است که بین آن با گلابتون اصل دوخته شده است . نقشه حاشیه آن عبارت است از گل های سرخ و آبی ، اندازه $۱/۲۱ \times ۲/۱۸$ متر .

۵۰ - مخمل گلابتون دار مزین بمروارید بنام عزت الدوله که زرشکی رنگ میباشد . این پرده حاشیه اش گلابتون اصل دارد و در دو ترنج وسط آن خوانده میشود :

این پرده که زینت اندر ایوان رضاست

از پرده نشینان سلاطین برجاست

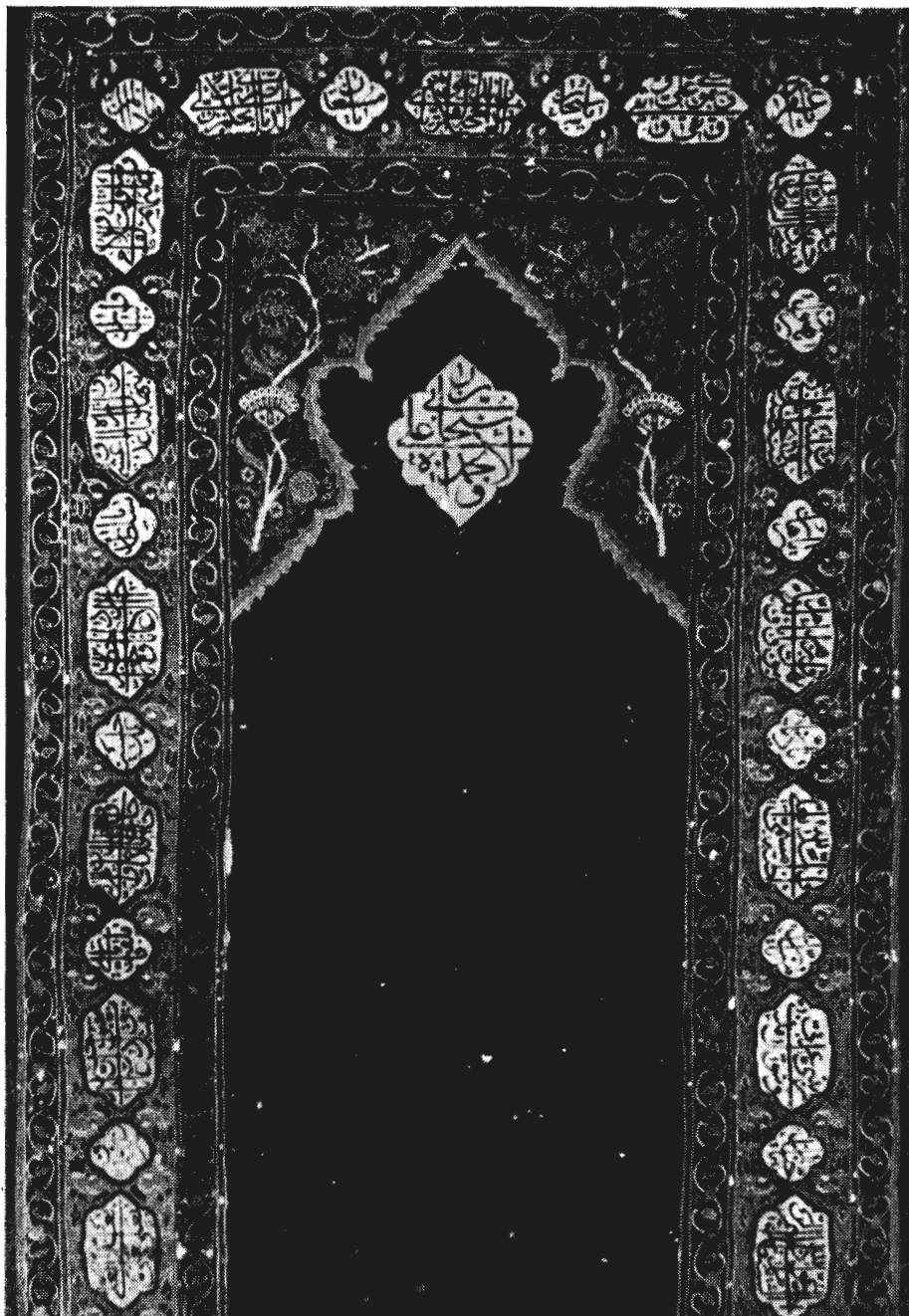
آرایش کرد عزت الدوله و گفت

هشدار که پرده دار این خانه خداست

باضافه اشعار دیگری دارد ، اندازه $۱/۸۰ \times ۲/۲۰$ متر .

۴۸ - مخمل زربفت و گلابتون دار بافت قرن سیزده سیاه رنگ که با گلابتون اصل گلدوزی شده است . در وسط لچک ترنج و اطراف ترنج شکل مرغ هائی در آن دوخته شده . در میان ترنج گل خورشیدی الوانی دیده میشود و در چهار گوشه مربعی دارد ، اندازه $۱/۹۶ \times ۱/۷۰$ متر .

۱۹۹ - آئینه پشت جیوه معمولی ، در بالاداری یک نیم تاج است روی قاب آن با نقوش مثبت گل و بوته هائی کار شده است . در چهار طرف آینه آیۀ و ان یکاد را در سه ترنج کوچک نوشته و آیۀ الکرسی را در بالا در آورده است . در پائین نوشته شده : « بسم الله الرحمن الرحيم ولا حول ولا قوة الا بالله » و در پائین و اطراف از گچ سفید گل و بوته هائی در آورده است و در کتیبه طرف چپ تاریخ ۱۳۴۸ دید میشود ، اندازه ۴۶×۸۷ سانتیمتر .

سجاده روی ماهوت گلدوزی بامضاء حسین آقای لندره دوز اصفهان بتاريخ ۱۲۰۷ هجری

۵۱ - سجاده مروارید دوزی بصورت قالیچه و بدون نقص. نقش آن عبارت از بوته گل بزرگی است که از میان گلدانی بیرون آمده و در درون محرابی گسترده شده است. در لچکها شاخ و برگهایی تزئین و در حاشیه دو گلدان نظیر نقش متن در طرفین نموده شده است. حاشیه های باریکتر نقش گل و بوته دارد و متن آن ماهوت قهوه ای رنگ است. لچکها روی ماهوت سبز پررنگ است که مزین بگل و برگهای سفید با مروارید است. رنگ برگها را با منجوق درآورده است. اندازه $۱/۲۰ \times ۲/۰۴$ متر.

نوشته در نشان روی زمینه لاجوردی در تاریخ ۱۲۸۲ هجری

۲۸ - گلدوزی روی ماهوت (جانمازی) با مضاء حسین ملقب به آقاسی اصفهانی، فدره دوز بافت ۱۳۱۸ بشکل محراب. زمینه آن آبی و قرمز است. دارای سه حاشیه است که در یک ترنج حاشیه وسط بخط ثلث اسماء الله و اسماء ائمه طاهرين صلوات الله عليهم اجمعین را نوشته است. در وسط یک ترنج بزرگ زمینه سفیدی نوشته شده: «سبحان ربی الاعلی و بحمده» و همچنین عمل حسین را در بر دارد، اندازه $۱/۵۳ \times ۱$ متر.

۶۲ - نوشته در نشان روی زمینه لاجوردی تذهیب شده درون قاب مرمری نفیس: «قد اشرف بتعمیر هذه البقعة المباركة الرضویه الامیر العظام ابن السلطان معتمد میرزا محمد خان سپهسالار اعظم دولت علیه ایران ابن مرحوم امیر خان سردار شهید قاجار سنه ۱۲۸۲» اندازه $۲/۶۰ \times ۱/۳۵$ متر.

۳۶ - مخمل زریفت و گلایتون دار که در حدود ۱۲۳۱ بافته شده. روی مخمل مشکی محرابی الوان، در بالا دولچک کوچک دارد، از پائین بوته ای شروع و تمام زمینه را پر میکند، در بالا شکل دو دست داشته و در میان آن

نوشته شده : «الله اکبر سبحان ربی الاعلی و بجمده» (با گلابتون).
در بالا شکل گلی دوخته است. حاشیه اش از چهار سمت گل و شاخه های پیچیده
دارد، اندازه ۱۹۰/۱۰ × ۱/۴۰ متر .

اشیاء درون قفسه

۱۲۵ مکرر - شمعدان زرین هدیه محمد علی قلی ابن فتحعلیشاه در سال
۱۲۲۲ بامضاء محمد ابراهیم ، این شمعدان بوسیله میخی بدیوار وصل میشده است

شمعدان زرین هدیه شاهزاده محمد قلی میرزا در سال ۱۲۲۲ هجری

و بشکل صفحه زرینی است که طرفین آن بدو ترنج منتهی و روی آن دو شمعدان
کوچک زرین قرار گرفته . دور تا دور صفحه برنگ سبز و در وسط صفحه همچنین
روی جدار شمعدان گل و بوته های زیبا مینا کاری شده است . نام هدیه کننده
در ضمن اشعاری بخط نستعلیق و بمرکب سیاه بدین شرح دیده میشود :

محمد قلی ابن فتحعلی شه

که دستش ز بخشش گدا کرد گانرا

برای علی ابن موسی الرضا کرد

برای رضا وقف این شمعدان را

سجاده مروارید دوزی بصورت قالیچه

پی سال تاریخ اختر بشمعش
فدا کرد مانند پروانه جان را
رقم کرد دادار دانا الهی

دهد کام شهزاده کامران را

در میان ترنج: « راقمه محمد ابراهیم فی شهر صفر ۱۲۲۲ »
دیده میشود، اندازه ۲۰ × ۷/۵ سانتیمتر .

۱۰۴ - گوی عطردان مطلا و مشبک ساخت علی اصغر ابن علیرضا که علاوه بردو کتیبه میان آن اسماء الله را درون ترنجهای مشبک درآورده است.
۱۷۶ - کاسه چینی سفید اول برج ۱۲۱۶ توسط خانم عزیزالملوک هدیه شده. چینی مزبور ساخت صربستان است، قسمت داخلی آن سفید و لبه آن از داخل و خارج طلائی و در داخل بعد از یک حاشیه طلائی با آویزهای طلائی نقش گردیده، سطح داخلی آن زمینه سفید، اطراف طلائی و دارای نقش ستاره ای بزرگ است. در وسط این عبارت بخط نستعلیق از طلا تزئین شده: « السلطان ابن السلطان الخاقان ابن الخاقان السلطان فتحعلیشاه » و قسمت خارج آن بسه بخش تقسیم شده: اول بعد از لبه طلائی حاشیه بزرگی با زمینه سفید دارد که در میان آن چهارده دایره کوچک طلائی تزئین شده و در میان هر دایره یکدسته گل پرنگ سبز و قرمز و غیره دیده میشود و فاصله های بین دایره ها یک گل لاجوردی و پائین و بالای گل لاجوردی یک گل طلائی منقش گردیده، سپس دو حاشیه باریک طلائی دارد و قسمت زیر آن قرمز رنگ است. قسمتی که بزمین گذارده میشود بی لعاب و سفید است.

۱۶۰ - قندیل زرین بنام الصمل قرن سیزده که در سال ۱۱۹۶ توسط الصمل ابن حاج محمد با کوبه ای هدیه شده سیمی و زراندود است و دو سمت آن با کنگره هائی زینت شده است. یکی از کنگره های سمت پائین شکسته و بدنه آن بشکل انار و دارای ترکتهائی است. در قسمت پائین گردن گلهای کوچک مینا کاری و رنگهای قرمز و آبی و سفید روی زمینه آبی پررنگ تعبیه شده است ولی نقش اصلی قندیل عبارت از ۱۹ ترنج زرین است که گلهای مختلف ترنجها مینا کاری گردیده سپس روی قندیل افزوده اند و این ترنجها شامل سه ردیف است که بالا و پائین قرینه یکدیگر و بارنگهای سبز و آبی تیره بوده و پنج ترنج هم در میان آنها متفاوت قرار گرفته و بسبب رنگهای روشن (سفید و زرد) بر جلوه نقش آن افزوده اند. در دهان قندیل بخط نسخ کنده شده است: « هذا ما وقفه الراجی رحمه ربی الصمل بن المرحوم الحاج امین محمد الحاج ملک الباکوبی علی روضة الامام الثامن الضامن علی ابن موسی الرضا السلم ۱۲۹۶ » .

زیارت نامه مشبک فولادی ساخت استاد حاجی محمد اصفهانی

۶۱ - نوشته مشبک فولادی یا زیارت نامه ساخت استاد حاجی محمد اصفهانی . عبارت وقف آن بدین شرح دیده میشود : « وقف روضه مبارکه حضرت امام رضا علیه التحیه و الثنا نمود کمترین استاد حاجی محمد بن استاد حسن اصفهانی بتاريخ شهر رمضان سنه ۱۲۹۴ » مجدد هم نام خود را ذکر نموده .

۲۰۶ - قندیل زرین مهدیقلی قاجار که در شهر رجب سال ۱۲۶۷ توسط نامبرده هدیه شده . بدنه آن استوانه شکل و میان آن برآمدگی دارد . این قندیل بوسیله چهار زنجیر کوچک برنجی آویخته میشده و دور تا دور آن بنقوش تزئینی و گل و بوته آراسته شده و در بند نوشته ای بخط نستعلیق این عبارت دیده میشود : « لا اله الا الله محمد رسول الله امیر المومنین علی ولی الله فاطمة الزهرا سیده نساء العالمین و الحسن المجتبی ابو محمد و ابو عبد الله الحسین سید الشهداء و علی ابن الحسن سیده السجاد ابو جعفر محمد ابن علی ابو عبد الله ابن جعفر بن الباقر محمد الصادق ابو ابراهیم موسی بن جعفر السکاظم الحلیم السلطان ابو الحسن علی بن موسی الرضا الکریم » و در کتیبه پائین آن : « ابو الجعفر علی بن محمد التقی و الجواد العسکریان علی بن محمد و الحسن بن علی القائم الحجت علی منتظر عجل الله تعالی فرجه برای دوام دولت شاه شیعه اثنی عشر ابو النصر و الظفر ناصر دین حضرت خیر البشر ناصر الدین شاه قاجار خلد الله مملکه تراب آستان ائمه اطهار محب آل احمد مختار میرزا مهدیقلی قاجار حشره الله مع موالیه الابرار بوقف این قندیل شد فی شهر رجب ۱۲۶۷ » درون این قندیل ازسیم گرفته شده که روی آن صفحه زرین قرار دارد . از حیث کار این قندیل را باید بهترین نمونه زرگری دوره قاجاریه دانست ، اندازه بلندی ۴۶ میانه ۳۰ سانتیمتر میباشد .

۱۸۷ - ته قلیان زراندود مینا ساخت اصفهان که نظائر آن در زمان قاجاریه زیاد متداول بوده است .

۱۷۵ - کاسه چینی سفید . ورود بموزه در ۱۳۱۶/۷/۱ توسط خانم عزیزالملوک کارصربستان ، قسمت داخلی آن سفید و لبه آن از داخل و خارج طلائی ، سطح داخلی آن زمینه سفید ، اطراف طلائی و دارای یک شکل ستاره بزرگ است ، در میان این عبارت بخط نستعلیق از طلا تزئین شده : « السلطان ابن السلطان الخاقان ابن الخاقان السلطان فتحعلیشاه قاجار » در قسمت خارج از حیث نقش بسه بخش تقسیم میشود : اول پس از لبه طلائی حاشیه بزرگ زمینه سفید است که در میان آن چهارده عدد دایره

کوچک تزئین شده، در میان هر دایره یکدسته گل برنگ سبز و قرمز و غیره دیده میشود، در فاصله بین دایره یک گل لاجوردی منقش گردیده، لبه آن دو خط بارنگ طلائی کشیده شده، در بین آن نقطه هائی ماسی رنگ دیده میشود. بخش زیر آن قرمز کمرنگ و ساده است، بخش آخر طلائی میباشد، محلیکه بزمین قرار میگیرد بی لعاب و سفید است.

۲۰۵ - تصویر علیشاه روی عاج که از نظر تاریخی شایان توجه زیاد میباشد.

۲۰۲ - شمایل مولا حضرت امیر و حسنین که روی بلور حکاکی شده، ساخت قرن دوازده و تازگیها توسط آقای سیروس هندسی هدیه شده است.

۲۰۴ - قطعه فیروزه درشت شجری بشکل قلب درون قاب که توسط مرحوم شاهزاده افسر هدیه گردیده. مرحوم افسر این قطعه فیروزه را شخصاً از معدن شوراب کاشمر کشف نموده و پس از افتتاح موزه با تقدیم این قطعه فیروزه نفیس از این راه که نخستین هدیه کننده در میان هم میهنان بوده بر خود بالیده است و واقع امر هم جز این نیست.

اطاق ششم (طبقه بالا)

۳۴ - سجاده گلدوزی روی ماهوت سبز ساخت محمد غدیر تاریخ ورود ۱۲۲۰. این پرده بشکل محراب بوده ودالبری شده، در بالا نوشته شده: «**سبحان ربی الاعلی و بحمده**» وحاشیه آن اسماء الله نوشته شده ودر آخرش عبارت **عمل غدیر محمد ۱۲۲۰** دیده میشود، اندازه $۱/۱۳ \times ۱/۷۵$ متر.

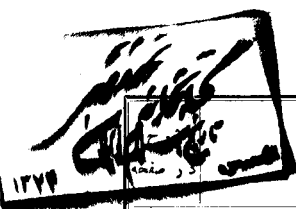
۲۳ - مخمل زربفت و گلابتون دوزی که در نهایت خوبی حفظ شده. مخمل مزبور قرمز رنگ است و گلابتونهای بافته شده در آن اصل است. نقش آن عبارت از ترنج بزرگی در وسط است که چهار ترنج دیگر در چهار گوشه دارد. زمینه آنرا گل و بوته های ریزتری زینت میدهد. در میان ترنج گل هفت پر و گل های درشت دیگری دیده میشود. حاشیه اصلی شامل نقش شاخ و برگ گل هائی است که درهم پیچیده اند و در کمال دقت تهیه شده است و تمام مخمل را پوشانیده است، اندازه $۲/۲۱ \times ۱/۳۵$ متر.

۵۳ - شال ترمه با حاشیه گلدوزی (بافت قرن سیزده)، اندازه $۱/۶۲ \times ۱/۶۲$ متر.

راهرو خروجی

۴۳ - شال رضائی کشمیری بافت نیمه قرن سیزدهم هجری، اندازه ۲×۳ متر. در دو گوشه پائین سمت راست و چپ روی زمینه آبی بخط سفید این نوشته خودنمائی میکند: «**عمل حاجی اسمعیل گلدوز باشی باهتمام آقای مشهدی احمد اصفهانی ۱۳۱۲**».

فهرست اشیاء موزه آستان قدس

محل اشیاء	شماره دفتر اموال	نام شیئی
قفسه ۱ (تالار اول)	۱۲۰	نیم ستون کاشی
	۹۶	خشت کاشی
	۹۱	» »
	۱۰۸	کتیبه کاشی
	۹۲	پایه شمعدان مفرغی
قفسه ۲	۱۰۳	جام مفرغی
	۹۷	آفتابه مفرغی
	۲۰۰	کاسه مفرغی
	۸۱	قندیل مفرغی
قفسه ۳	۱۶۹	قاب میان گود
	۱۶۶	کاسه چینی با سرپوش
	۱۸۹	قاب چینی
	۱۸۸	خورش خوری
	۱۷۰	قاب میان گود
قفسه ۴	۱۷۱	بشقاب چینی
	۱۷۳	کاسه چینی
	۱۶۴	قاب چینی
	۱۵۶	کاسه چینی
	۱۷۳	» »
قفسه ۵	۱۶۲	سینی چینی
	۱۰۱	گلاب دان
	۱۶۷	سرپوش ظرف چینی
	۱۹۷	کاسه چینی
	۱۳۳	پایه ظرف چینی
	۱۶۸	سرپوش چینی
	۱۴۰	آئینه مفرغی

شرح در صفحه	نام شیئی	شماره دفتر اموال	محل اشیاء
۳۰	پایه ظرف چینی	۱۳۴	قفه ۵
۳۰	قاب چینی	۱۷۸	قفه ۶
۳۰	» »	۱۷۴	
۳۱	» »	۱۸۹	
۳۲	سنگاب	۵۶	خارج از قفه
۳۲	پایه شمعدان	۶۰	
۳۲	پنجره فولادی	۵۹	
۳۳	قاب چینی	۶۸	اطاق كوچك ، خارج از قفه
۳۳	نوشته روی چوب	۵۵	
۳۴	بخشی از نوشته مشبك	۱۹۸	اشياء درون قفه
۳۴	بشقاب چینی	۱۹۱	
۳۴	کاسه چینی	۱۷۷	
۳۴	بخشی از نوشته مشبك	۱۹۳	
۳۵	» » »	۱۹۲	
۳۵	بشقاب چینی	۱۹۰	
۳۵	شمعدان	۸۵	قفه ۱ (تالار دوم)
۳۶	گوی فولادی	۱۰۹	
۳۶	پیه سوز	۸۴	
۳۶	بشقاب چینی	۱۶۳	
۳۶	بخشی از پیه سوز	۸۳	
۳۶	آفتابه فولادی کار اصفهان	۹۴	
۳۷	پیه سوز	۸۲	
۳۷	بشقاب چینی	۱۹۴	قفه ۲ (مقابل قفه يك)
۳۷	کاسه چینی	۱۸۴	
۳۷	بشقاب گود	۱۸۲	
۳۷	کاسه چینی	۱۷۹	

شرح در صفحه	نام شیئی	شماره دفتر اموال	محل اشیاء
۳۷	بشقاب چینی	۱۹۵	قفسه ۲
۳۷	سنگ آرمگاه	۸۰	قفسه ۳
۳۸	پنج ظرف چینی	—	قفسه ۴
۳۸	بشقاب چینی	۱۹۵	قفسه ۵
۳۸	ظرف فولادی بنام شاه سلطان حسین	۱۰۲	
۳۸	لوحه مفرغی	۱۰۵	
۳۸	کاسه چینی	۱۸۳	
۳۸	بشقاب چینی	۱۹۶	
۳۹	ظرف چینی	۶۷	خارج از قفسه
۳۹	قالی گلابتون دار	۱۱	
۳۹	ظرف چینی	۶۶	
۳۹	درب منبت	۷۴	طبقه بالا - راهرو
	دوقرآن بخط مبارک حضرت امیر	—	
۳۹	و حضرت سجاد علیهما السلام		
۳۹	پرده زری بنام شاه سلیمان	۴	تالار اول - طبقه بالا
۴۱	زری نوشته دار تقدیمی شاه سلیمان	۳	
۴۱	قفسه طلاهای شاه طهماسبی	۲۱۱	
۴۱	پیه سوز مفرغی ساخت ۹۴۶ هجری	۵۸	
۴۳	لوحه فولادی	۷۸	
۴۳	» »	۶۵	
۴۴	» »	۶۵	
۴۴	» »	۶۵	
۴۴	» »	۶۵	
۴۴	» »	۷۸	
۴۴	» »	۷۸	
۴۴	» »	۷۸	

شرح در صفحه	نام شیئی	شماره دفتر اموال	محل اشیاء
۴۴	گلدوزی روی کرباس	۶	تالار اول - طبقه بالا
۴۴	اطلس زر بفت	۹ الف	
۴۵	» »	۹ ب	
۴۵	مخمل زر بفت	۲	
۴۵	» »	—	
۴۵	قالیچه ابریشمی سجاده ای	۱۴	
۴۵	نوشته روی مفرغ متعلق به پنجره ضریح متاخر	۶۳	
۴۶	در مشبک	۷۵	
۴۶	نوشته روی سنگ بخط علیرضای عباسی	۷۹	
۴۶	نوشته روی سنگ مدرسه فاضلخان	۷۰	
۴۶	قالیچه چهارفصل	۱۲	
۴۷	زری نوشته دار	۱۰	
۴۷	» »	۸ و ۷	
۴۸	زری کار رشت	۱	قفسه ۱
۴۹	طلاهای علیرضا	—	قفسه ۲ و ۳
۴۹	کلاه خود آهنی	۱۲۸	اتاق ۳۶ طبقه بالا قفسه ۱
۴۹	گلگیر شمع	۱۵۸	
۴۹	آفتابه مفرغ	۹۳	
۵۰	پیه سوز مفرغ سیمی و زرکوب	۹۰	
۵۰	لگن برنجی	۵۹	
۵۲	قفل فولادی	۱۰۷	قفسه ۲
۵۲	پیه سوز مفرغی	۸۷	
۵۲	جام قلمزده کار اصفهان	۱۹۱	
۵۳	آفتابه فولادی هدیه شاه سلطان حسین	۹۴	
۵۳	صحیفه سجادیه خطی تاریخ ۱۱۱۶	۲۲۰	
۵۳	لوحة مسی	۵۷	

شرح در صفحه	نام شیئی	شماره دفتر اموال	محل اشیاء
۵۴	قلمدان فولادی هدیه شاه سلطان حسین	۲۹	قسمت ۲
۵۶	آفتابۀ مینا	۱۰۰	
۵۶	دستۀ خنجر لعل	۱۸۰	
۵۶	چراغ مفرغی ساخت سال ۱۰۹۱	۸۹	
۵۷	پیه سوز مفرغی	۸۶	
۵۸	گلدوزی روی ماهوت	۲۰۷	
۵۸	زری گلداز حاشیه بافت قرن ۱۱	۵	
۵۸	اطلس نوشته دار	۲۰	
۵۹	» »	۲۱۰	
۵۹	اطلس زربفت با گلدوزی	۲۵	
۵۹	زری گلداز یک حاشیه	۱۰۸	اشیاء خارج از قسمه
۵۹	اطلس زربفت گلابتون دار	۲۴	
۵۹	مخمل زربفت و گلابتون دار	۱۸	
۵۹	زری گلداز (پرده)	۳۰	
۵۹	زری ترنج دار (روپوش صندوق مطهر)	۳۳	
۶۰	مخمل زربفت و گلابتون دار	۱۷	
۶۰	اطلس زربفت و گلابتون دار	۱۶	
۶۰	زری ترنج دار (بخشی از روپوش صندوق)	۳۱	
۶۰	ساعد بند فولادی زرکوب	۱۱۲	
۶۱	» » »	۱۱۱	اشیاء درون قسمه
۶۲	کمان تذهیب شده	۱۲۶	
۶۲	کمان نوشته دار	۱۲۵	
۶۲	تبرزین فولادی	۱۳۱	
۶۲	کارد دسته شیرماهی	۱۳۶	
۶۲	خنجر مرصع با غلاف مینا کاری	۱۸۸	
۶۲	شمشیر دسته شاخی	۱۱۶	

شرح در صفحه ۹۰۰	نام شیئی	شماره دفتر اموال	محل اشیاء
۶۲	شمشیر فولادی	۱۱۴	<u>اشیاء درون قفسه</u>
۶۳	تبرزین زرکوب	۱۳۲	
۶۳	مضرب زرکوب	۱۲۹	
۶۳	عصای چوبی محتوی شمشیر	۱۳۵	
۶۳	تبرزین فولادی	۱۳۱	
۶۳	پرده مخمل گلابتون دار	۲۶	<u>تالار چهارم</u>
۶۴	زری ترنجدار بنام سردار حسینخان	۳۲	
۶۴	زری نوشته دار « »	۹	
۶۴	مخمل گلابتون دار زربفت	۲۷	
۶۴	مخمل زربفت و گلابتون دار	۳۵	
۶۴	سوزنی گلابتون دوزی روی کرباس	۳۹	
۶۴	پرده زربفت و گلابتون دار	۳۸	
۶۵	نیزه زرنگار	۷۲	
۶۵	اطلس زربفت و گلابتون دوزی	۲۱	
۶۶	مخمل زربفت و گلابتون دار	۲۲	
۶۶	مخمل زربفت و گلابتون دار	۴۷	<u>اطاق پنجم طبقه بالا</u>
۶۶	اطلس زربفت و گلابتون دار	۴۲	
۶۶	زری ترنجدار بافت اصفهان	۳۲	
۶۶	اطلس زربفت و گلابتون دار	۱۹	
۶۶	کرباس زربفت و گلابتون دار	۴۰	
۶۷	قندیل زرین گوهر نشان	۱۵۹	
۶۸	شیروانی پوش مهد علیا	۴۹	
۶۸	منبر خاتم کار شیراز	۶۹	
۶۸	گلدوزی روی ماهوت	۴۶	
۶۸	پرده قلاب دوزی نوشته دار	۴۵	
۷۰	قلاب دوزی روی ماهوت	۴۶	

شماره دفتر اموال	نام شیئی	شوح در صفحه
۳۷	سوزنی مخمل زربفت	۷۲
۴۱	کرباس زربفت گلابتون دار	۷۲
۵۰	مخمل گلابتون دار	۷۲
۴۸	مخمل زربفت گلابتون دار	۷۲
۱۹۹	آئینه پشت جیوه	۷۲
۵۱	سجاده مروارید دوز	۷۴
۲۸	گلدوزی روی ماهوت	۷۴
۶۲	نوشته در نشان	۷۴
۳۶	مخمل زربفت	۷۴
۱۲۵ مکرر	شمعدان زرین	۷۵
۱۰۴	گوی عطردان	۷۷
۱۷۶	کاسه چینی سفید	۷۷
۱۶۰	قندیل زرین	۷۷
۶۱	نوشته مشبک	۷۹
۲۰۶	قندیل زرین	۷۹
۱۸۷	ته قلیان	۷۹
۱۷۵	کاسه چینی	۷۹
۲۰۵	تصویر علی شاه روی عاج	۸۰
۲۰۲	شمایل حضرت امیر (ع)	۸۰
۲۰۴	قطعه فیروزه درشت	۸۰
۳۴	سجاده گلدوزی	۸۰
۲۳	مخمل زربفت	۸۰
۵۳	شال ترمه	۸۰
۴۳	شال رضائی کشمیری	۸۰
<u>اطاق ششم طاقه بالا</u>		
<u>اشیاء درون قفسه</u>		
<u>اطاق ششم</u>		
<u>راهرو</u>		